

els espais d'oci nocturn
Paula Trullols i Mojal

Sortim de festa?

Elaboració d'una guia didàctica per a la visibilització i
prevenció del sexisme en els espais d'oci nocturn.

Treball de fi de grau

Autora: Paula Trullols i Mojal

Tutora: Inés Massot

Grau d'Educació Social

Facultat d'Educació- UB

Juny 2016

Índex

1. Resum i paraules clau	3
2. Justificació	4
3. Objectius	6
4. Marc conceptual.....	7
4.1 Sexisme i violència de gènere: aclaracions conceptuals	7
4.1.1 Gènere/ sexe / sexualitat	7
4.1.2 Violència de gènere i violència sexual.....	8
4.1.3 Sexisme hostil/sexisme benèvol	10
4.1.4 Agressió sexista/agressió sexual/ assetjament sexual/ Violació	11
4.2 L'oci nocturn, un espai de llibertat o de risc?	13
4.2.1 Quin paper juguen les drogues?	14
4.3 La dona com a objecte sexual	16
4.4 El paper de l'educació social	17
5. Diagnòstic.....	19
5. 1 Objectius.	19
5. 2 Metodologia.....	19
5. 2. 1 Instruments de recollida de dades.....	19
5.2.2 Participants	21
5.2. 3 Anàlisi de dades obtingudes	21
5.2.4 Aspectes rellevants de l'anàlisi de dades	27
6. Desenvolupament de la guia	28
7. Conclusions generals	69
8. Difusió i impacte	71
9. Bibliografia.....	73
10. Annexos	75

1. Resum i paraules clau

El sexisme en els espais d'oci nocturn és un fet que sovint queda dissimulat sota d'un context festiu i lúdic. I més encara, en l'etapa de l'adolescència, una etapa on els nois i noies comencen a sortir de nit, comencen a relacionar-se entre ells en aquest espais, per tant, és important que puguin identificar actituds discriminatòries i coneguin models de relació positius i no violents.

Aquest treball de fi de grau suposa la creació d'un material didàctic, una guia que permeti als professionals de l'educació treballar amb els adolescents aquesta problemàtica, ja sigui des d'espais formals com no formals. Es tracta d'una guia que convida a la reflexió, a la visibilització, a la conscienciació, a la detecció de certes actituds, a posar nom al problema; en definitiva, a repensar els espais d'oci nocturn des d'una perspectiva de gènere.

Paraules clau: *violència sexual, agressió sexista, agressió sexual, sexisme, oci nocturn, adolescents, sensibilització.*

Abstract

Sexism in the nightlife spaces is often hidden under a festive and playful context. And indeed, the teenage is a stage where the boys and girls start going out at night, begin to relate to each other in these spaces, so it is important to identify discriminatory attitudes and learn positive and non-violent relationship models.

This final project involves the creation of a material, a guide that allows education professionals working these problems with teenagers, either from formal and non-formal contexts. It is a guide that invites to reflection about the visibility, the awareness, the detection of certain attitudes, in naming the problem; to sum up, is to rethink nightlife spaces from a gender perspective.

Key words: *sexual violence, sexist aggression, sexual aggression, sexism, nightlife, teenagers, sensitization .*

2. Justificació

El sexisme en els espais d'oci nocturn és un fenomen "normalitzat", invisibilitzat i al què sovint no se li dóna importància. Sota la justificació del consum de drogues i d'un ambient festiu es passa per alt i es resta importància a agressions sexistes, agressions sexuals, situacions de violència sexual, abús...

Aquestes situacions no són fets aïllats, sinó que són conseqüència d'una societat patriarcal que situa els homes en una situació de privilegi i poder envers les dones, i afecta de manera transversal a tota la societat, tant l'àmbit públic com privat.

Malauradament, he viscut aquestes situacions diverses vegades, ja sigui en primera persona o a través d'amigues i terceres persones que eren en el mateix espai, ja he comentat que no es tracta de fets aïllats, sinó que és un fenomen força comú en l'àmbit de l'oci nocturn: que et toquin el cul, haver d'insistir perquè ens deixin ballar tranquil·les, haver de repetir que no volem cap relació amb ells...Algunes vegades m'he sentit recolzada, d'altres he sentit que algunes persones del meu voltant li restava importància: "tampoc n'hi ha per tant, només volia ballar amb tu!", o "és igual, millor no diguis res, t'evitaràs problemes..." Doncs resulta que em molesta, em molesta molt que se li resti tota la importància que té. Que això no passa perquè sí, no passa una nit i prou. Passa perquè el sexisme està arrelat en aquesta societat d'una manera brutal, tant, que fins i tot a vegades és tan subtil i passa tan desapercebut que ni el sabem veure.

Penso que el disseny d'un material didàctic dirigit a la població adolescent és totalment necessari per tal de potenciar-ne la sensibilització i la visibilització, ja que és un fenomen poc treballat a nivell formal. És important destinar aquest treball als i les adolescents ja que és el moment en què, generalment, comencen a socialitzar-se en aquests espais; per tant és important prevenir determinades actituds i estereotips des d'un inici, i poder treballar així la problemàtica des de la seva arrel. A més, cal tenir en compte que és un franja d'edat en què molts d'ells i elles comencen a construir les primeres relacions afectivo-sexuals, fet que determinarà en gran part la seva socialització amb un determinat tipus de relacions sexuals i afectives.

Així doncs, crec que l'Educació Social juga un paper molt important en aquest àmbit, pel que fa a la visibilització i conscienciació del problema, fet que permetrà treballar la seva prevenció. És important saber identificar i reconèixer les agressions, per tal poder detectar el sexisme subtil que ens envolta, aprendre rebutjar-lo i a fer-hi front.

Crec que la intervenció socioeducativa és important en aquest camp per mostrar models de relació positius, respectuosos, lliures d'opressió i poder, que permetin construir relacions equitatives, lliures, sanes.

A través del treball de fi de grau pretenc dur a terme la creació d'un material que didàctic que permeti identificar, visibilitzar i treballar el problema entre la població adolescent. Visibilitzar aquesta situació és el primer pas per poder començar a treballar-ho i així prevenir-ho. És una oportunitat de poder posar nom a un fenomen sovint deixat de banda i ignorat, una oportunitat per poder treballar de manera formal sobre un problema possiblement caracteritzat com a informal al contextualitzar-se en un ambient lúdic, festiu i d'oci.

En primer lloc, he definit l'objectiu general del treball de fi de grau, per tal d'encarar la guia didàctica i tenir-ne clara la direcció. Posteriorment, per de poder dur a terme el disseny de la guia, he realitzat el marc conceptual, on es tracten els temes claus a tenir en compte i que fonamentaran la proposta d'intervenció. Per tal de conèixer les necessitats dels joves i poder adaptar la guia a aquestes necessitats sentides, he realitzat un diagnòstic, a partir del qual es desenvolupa la guia didàctica. En l'apartat de difusió i impacte s'expliquen les vies per les quals es pot difondre el recurs didàctic, així com també l'impacte que aquest pot tenir en el context en què s'aplica. Per últim, en l'apartat de conclusions s'exposen aquells aspectes claus del treball de fi grau.

3. Objectius

L'objectiu general que vull assolir a través del treball de fi de grau és el següent:

“ Desenvolupar un material didàctic dirigit a professionals de l'àmbit educatiu que permeti treballar amb adolescents la temàtica del sexisme en els espais d'oci nocturn.”

Es tracta d'un objectiu molt concret que em permetrà tenir una visió clara de la direcció del treball. Mitjançant l'anàlisi conceptual de la problemàtica plantejada, i la realització d'un diagnòstic, podré assentar unes bases teòriques per poder elaborar un material didàctic dirigit als professionals de l'àmbit educatiu, que permeti treballar aquest fenomen amb el públic adolescent. És important que els joves puguin disposar d'espais on se'ls permeti pensar i reflexionar al voltant d'aquells aspectes que els envolten i els afecten.

La guia és doncs, el mitjà pel qual es convida al públic adolescent a aquesta reflexió.

El recurs didàctic que es presenta, que rep el nom "*Sortim de festa?*", no pretén ser un conjunt de respostes a aquesta problemàtica, sinó que ofereix una oportunitat i un espai de reflexió per poder parlar, opinar i pensar al voltant de diferents aspectes i qüestions en relació al sexisme en els espais d'oci nocturn. Se sap identificar les diferents actituds sexistes i d'abús, tant per part de la persona que les rep com la que les exerceix? Són conscients els adolescents de quina imatge de la dona s'utilitza en aquests espais per tal de publicitar-los? Com entenen la sexualitat i les relacions afectivo-sexuals? Què en pensen sobre la relació entre les drogues i els abusos sexuals? Què implica la festa, el ball, en la llibertat femenina? S'accepta el no com a resposta? Es responsabilitza a la persona que rep una agressió ? (ja sigui per qüestions d'actitud, de vestimenta, ect) Està normalitzada la violència sexual en els contextos festius?

Aquestes són algunes de les preguntes a partir de les quals sorgeix el disseny de la guia didàctica, i sobre les quals està basat el material i els continguts a treballar. Amb la guia didàctica, però, no es pretén donar una única resposta vàlida, sinó que es pretén oferir aquest espai per tal de què els propis adolescents puguin anar construint un aprenentatge i una mirada respecte aquest fet.

4. Marc conceptual

4.1 Sexisme i violència de gènere: aclaracions conceptuals

Per començar, és important definir i aclarir alguns conceptes claus en aquesta investigació, ja que són la base sobre la què es sustenta la proposta didàctica. A continuació, es descriuen aquests conceptes.

4.1.1 Gènere/ sexe / sexualitat

Les diverses maneres d'entendre i explicar la relació sexe-gènere són un tema de debat actual. Segons Gil i Lloret (2007: 12) "generalment es fa referència al **sexe** per parlar de les diferències de caire natural i biològic entre homes i dones, mentre que per **gènere** entenem aquelles diferències que tenen un dimensió social i cultural". El concepte sexe inclou diversos nivells, dels quals és important destacar-ne dos. En primer lloc, trobem el sexe d'assignació, que fa referència al fet d'assignar un determinat sexe a un nadó tenint en compte els seus genitals externs. En segon lloc, el sexe psicosocial és aquell relacionat amb el procés psicològic, el procés de socialització, el procés educacional i cultural...incloent també en aquest procés els rols sexuals. (Pandora, 2004)

Les construccions històriques i culturals del **gènere** han estat donades a partir de la diferència sexual que s'estableix entre homes i dones. Sovint, en moltes societats s'ha utilitzat aquestes diferències com a estratègies per a justificar la subordinació del sexe femení vers el sexe masculí. És important destacar que al tractar-se de construccions historicoculturals són modificables, es poden canviar. (Gil & Lloret, 2007)

Respecte al terme **sexualitat**, l'associació Pandora (2004: 8) assenyala que "la **sexualitat** és la manera que cada persona de viure's , veure's i sentir-se com a ésser sexual. És una categoria subjectiva, ja que cada persona viu la seva sexualitat de distinta manera." La sexualitat és també una forma de relació, a través del plaer, tant donant-lo com rebent-lo, així com expressant afecte i emocions. La manera com s'entén, es viu i com es manifesta la sexualitat varia amb l'edat, de la mateixa manera que varia en cada persona; és per això que es tracta d'una categoria subjectiva (Pandora, 2004). Hi ha tres dimensions des de les què es pot considerar

la sexualitat. En primer lloc, la dimensió eròtica està lligada al plaer i al desig sexual. En segon lloc, la dimensió afectiva fa referència a l'afecte i la tendresa. Per últim, la dimensió reproductiva està relacionada amb la procreació.

Tradicionalment, la sexualitat de la dona ha estat vinculada a la vessant reproductiva, de manera que la dimensió del plaer i del desig sexual ha quedat oculta, convertint-se així en un tema tabú. Tot i així, les dones han anat guanyant terreny i força en l'àmbit de la sexualitat com a font de plaer i desig sexual (Pandora, 2004). Tal i com ho expressa Duque (2008: 73) "amb l'emancipació femenina es "permet" que les dones relegades a "esperar a ser seduïdes" i mostrar-se passives en l'àmbit sexual puguin passar a tenir un paper més actiu. L'alliberació sexual facilita una major activitat sexual en les dones". Aquí entra en joc, però, el concepte de *falsa alliberació*, fent referència a les crítiques que reben les dones amb una major activitat sexual (Duque, 2008).

4.1.2 Violència de gènere i violència sexual

Segons expressa la Llei 5 / 2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista, s'entén la **violència masclista** com "la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones." Tal i com afirma Sánchez (2014: 21) "són moltes les formes, els tipus i els àmbits on es produeixen violències masclistes i les diferents agressions de la violència patriarcal, com els abusos, l'assetjament sexual, l'assetjament psicològic, el bullying..." La violència masclista pot ser exercida sobre la dona de diverses maneres, ja sigui de manera puntual o repetida. D'aquesta manera, es distingeix entre violència física, violència psicològica, violència sexual i d'abusos sexuals i violència econòmica. També són diversos els àmbits en que aquestes violències es poden manifestar, diferenciant entre l'àmbit de la parella, l'àmbit familiar, l'àmbit laboral i l'àmbit social o comunitari (Llei 5/ 2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista).

És important fugir de perspectives reduccionistes que simplifiquen la violència de gènere a les agressions en la relació de parella. Cal tenir en compte que la violència masclista va molt més enllà de l'àmbit domèstic, de les relacions estables i de les agressions físiques (Sánchez, 2014). També ho expressen així Gil i Lloret (2007:

11) afirmant el següent: "La **violència de gènere** pot ser entesa com un tipus de violència que no només fa referència a l'àmbit material , és a dir, a les agressions físiques i la manca de recursos econòmics, sinó també a l'àmbit simbòlic, és a dir, a les nostres emocions, els nostres desitjos i les nostres mancances a l'hora d'establir relacions afectives amb les persones, derivades de la forma com s'entenen i es construeixen la masculinitat i la feminitat en la nostra època."

D'altra banda, les Nacions Unides en la seva resolució de 20-12-1993 (tal i com es cita en l'Informe Tècnic de l'Observatori qualitatiu sobre la relació entre el consum de drogues i els abusos sexuals en espais d'oci nocturn, 2015) defineix la **violència contra de les dones** de la següent manera:

"Article 2: S'entendrà que la violència contra la dona avarca els següents actes, encara que sense limitar-se a ells:

- a. La violència física, sexual i psicològica que es produeixi en la família, inclosos els mals tractes, l'abús sexual de les nenes en la llar, la violència relacionada amb el dot, la violació pel marit, la mutilació genital femenina i altres pràctiques tradicionals nocives per la dona, els actes perpetuats per altres membres de la família i la violència relacionada amb l'explotació;
- b. La violència física, sexual i psicològica perpetuada dins la comunitat en general, incloent la violació, l'abús sexual, l'assetjament i la intimidació sexual a l feina, en institucions educacionals i en altres llocs, la trata de dones i la prostitució forçada;
- c. La violència física, sexual i psicològica perpetuada o tolerada per l'Estat, on sigui que hagi tingut lloc. "

Dins l'àmbit de la violència de gènere estaria inclosa la violència sexual, entesa com una de les múltiples formes de poder dels homes sobre les dones. Es tracta d'una altra manifestació més de les desigualtat entres homes i dones, essent un obstacle més per aconseguir la igualtat. La violència sexual , fins fa poques generacions, s'havia entès com a problema personal, i no com a problemàtica social, tal i com s'entén avui en dia. A més, actualment, es defineix com una conducta per part dels homes contra les dones, provinent d'una estructura desigual (Associació Sortzen, 2011).

Segons Alberdi i Matas, (tal com es cita a l'Informe Tècnic de l'Observatori

qualitatiu sobre la relació entre el consum de drogues i els abusos sexuals en espais d'oci nocturn, 2015) en la gran majoria de les manifestacions de violència contra la dona i/o de gènere està present el component sexual. **La violència sexual** inclouria totes aquelles formes d'agressió que suposen l'ús del cos de les dones en contra de la seva voluntat, des de qualsevol contacte de caràcter sexual sense el consentiment de la mateixa fins la violació. "

D'altra banda, la Organització Mundial de la Salut (2013: 2) defineix la **violència sexual** com "qualsevol acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per comercialitzar o utilitzar de qualsevol altre manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la seva relació amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball. "

4.1.3 Sexisme hostil/sexisme benèvol

El sexisme , tal i com expressa Sau (2000: 257), és "el conjunt de tots i cadascun dels mètodes utilitzats en el si del patriarcat per poder mantenir en situació d'inferioritat, subordinació i explotació al sexe dominat: el femení." D'altra banda, segons l'Associació Pandora (2004: 11) "el sexisme designa les actituds de desigualtat i discriminació establertes per qüestions de sexe; per exemple, el fet de negar drets a la dona sol pel fet de ser dona. És la ideologia que jerarquitzava la relació entre els sexes, subordinant el sexe femení al sexe masculí."

En els últims anys s'ha començat a distingir entres dues tipus de sexisme: sexisme hostil , que faria referència al sexisme clàssic, i el sexisme benèvol, el qual està constituït per les noves formes. El sexisme hostil consisteix en la discriminació o el prejudici basat en el pensament de que les dones són inferiors que els homes. D'altra banda, dins el concepte de sexisme benèvol s'inclouen totes aquelles noves formes d'ideologia de gènere sexista. És a dir, es tracta d'aquelles actituds i pensaments més encoberts i que s'expressen de manera més subtil, de manera que passen més fàcilment inadvertides, tot i que segueixen suposant un tracte desigual i perjudicial per a les dones. Actualment, i de forma general, es rebutgen les conductes del sexisme hostil , mentre que el sexisme benèvol segueix sent acceptat. És per això que cal reconèixer l'efecte perjudicial del sexisme benèvol, que sovint

queda encobert, ja que suposa un impediment per a la igualtat entre els sexes. Cal poder reconèixer el què s'hi amaga darrere verdaderament, ja que a causa del seu to afectiu, la seva essència sexista queda desdibuixada, fet per al qual es converteix en quelcom tant perillós i perjudicial (Garaigordobil & Aliri, 2011).

Així doncs, com bé afirmen Zubieta, Beramendi i Sosa (2011: 109) "el sexisme hostil és una orientació subjectivament negativa cap a les dones, mentre que el sexisme benèvol és una orientació subjectivament positiva cap a les dones, però ambdues formes de sexisme tenen com a finalitat legitimar i reforçar la posició subordinada."

4.1.4 Agressió sexista/agressió sexual/ assetjament sexual/ Violació

Sovint hi ha dificultat per distingir entre l'abús sexual, l'assetjament sexual, l'agressió , la violació , ja que freqüentment s'usen com a sinònims. A més, cal afegir-li la dificultat de delimitar conductes que configuren un ampli ventall que pot anar des de la violació fins a aquelles mirades o comentaris de component sexual que incomoden a la dona que les rep (Sortzen, 2011). Per això , a l'hora de dur a terme el desenvolupament de guia didàctica és convenient saber diferenciar entre els diferents tipus d'agressió contra la dona que porten implícit el component sexual. D'aquesta manera distingim entre agressió sexista, agressió sexual, assetjament sexual i violació.

Agressió sexista

Tal i com es planteja en el Protocol d'Actuació Contra les Agressions Sexistes (2015), una agressió sexista segueix la següent definició:

" Una agressió sexista és una agressió física (o no), exercida sobre un persona per motius de gènere, orientació sexual, aspecte físic en relació als estàndards estètics. Així, exemples d'aquestes conductes inclouen (tot i que no només) :

- Comentaris ofensius i/o degradants, abusos verbals o qualsevol altre comportament hostil com insults, burles, comentaris despectius sobre la persona, floretes (" piropos") indesitjades...que tenen per objectius ridiculitzar a una persona o grup.
- Formes no benvingudes de contacte físic, tocaments no desitjats que incomodin, violentin o no agradin a la persona o grup que els pateix.

- Manca de voluntat per participar en un lloc que hi hagi companys amb els què no es vol estar.
- Exhibició de símbols sexistes ofensius. "

Agressió sexual

Tal i com afirma l'associació Sortzen (2011: 18), una agressió sexual fa referència a la següent definició: "Qualsevol actitud que atempti contra la llibertat sexual d'una altra persona, amb violència o intimidació, entenent violència com a utilització de força física, i intimidació com les conductes de tipus psicològic que tenen com a fi infondre temor a patir un mal imminent i greu, o amenaces de patir-ho en la persona de la víctima o altres afins a ella."

Cal destacar que sovint és difícil reconèixer on està el límit entre agressió sexista i agressió sexual.

Assetjament sexual

Generalment l'assetjament sexual es defineix com una conducta sexual concreta en un lloc concret, i gairebé sempre sol ser el lloc de treball (Wise i Stanley , 1994). La definició de Wise i Stanley (1994 : 81) adopta però, una perspectiva diferent, entenent que "totes les conductes d'assetjament sexual estan lligades pel fet de que representen una intrusió indesitjada i no buscada, per part d'un home, en els sentiments, pensament, conductes , espais, temps, energies i cos d'una dona". Segons Gil i Lloret (2007: 85) , " les formes en què es pot manifestar van des de les mirades obscenes al cos femení i l'exhibició de gestos sexuals i obscens, la proximitat indesitjada, pessics "innocents", frecs "casuals" amb el cos, fins a comentaris sexuals, bromes i acudits grollers que denigren les dones, insinuacions, amenaces, trucades telefòniques mudes o amb sons suggerents, missatges ofensius."

Totes aquestes accions esmentades es consideren assetjament sexual quan, tot i no ser ben rebudes, es repeteixen de manera insistent. Són diversos els àmbits en què pot tenir-hi lloc, és un fet que va més enllà de l'àmbit de laboral, ja que pot donar-se també en l'àmbit familiar, a l'escola, al carrer... Sovint aquestes actituds es confonen i queden encoberts com a afalacs, de manera que son més tolerats en el dia a dia. Tot i que no deixen de ser una de les múltiples formes del gènere masculí

per exercir i demostrar el seu poder vers el gènere femení, ja que s'envaeix l'espai íntim de les dones sense el seu consentiment. Aquest fet es sustenta en la visió de la dona com una persona passiva, que espera sempre ser seduïda. A més, cal afegir-hi el fet que suposa la resistència a aquestes actituds, que molts cops son considerades com una manera de seduir, entenent un "no" com un "sí" i donant per suposat que la dona ha d'estar sempre al servei del desig sexual masculí. (Gil & Lloret, 2007).

Violació

Una de les formes més freqüents d'agressió sexual és la violació, definida per Sortzen (2001: 19), com "l'accés carnal per via vaginal, anal o bucal, o introducció de membres corporals o objectes per alguna de les dues primeres vies."

Segons Sau (2000: 273), la violació és "l'abús sexual d'un, dos o més homes sobre una dona, qualsevol que sigui la seva edat, raça o condició social. L'abús sexual pot donar-se mitjançant la força física, les amenaces, la coacció psíquica."

4.2 L'oci nocturn, un espai de llibertat o de risc?

Tal i com expressa Duque (2008: 19) , " les discoteques són espais de socialització d'adolescents on es considera habitual –encara que no sempre sigui cert- l'establiment de relacions afectives i sexuals. A més, no són alienes a la resta de la societat, sinó que són fruit d'aquesta mateixa. Legitimen i reproduïxen, o bé modifiquen i transformen, diferents àmbits socials." Tot i que Duque (2008) fa referència només a les discoteques, podem extrapolar aquest aspecte a la resta dels espais d'oci nocturn (bars, locals nocturns, festes majors...)

L'ambient de festa i l'oci nocturn són contextos de relació entre nois i noies, i sovint es consideren com espais de llibertat sexual. La realitat però és ben diferent, ja que a la pràctica, les dones no gaudeixen d'aquesta llibertat sexual tal i com es pressuposa. En aquests ambients, és freqüent la normalització de conductes que es poden considerar agressions sexuals de baixa intensitat. Per exemple, un fet força comú és que moltes noies es veuen abocades a mantenir relacions no desitjades, amb incapacitat de poder dir que no, ja que es senten pressionades per haver

provocat a algun noi o per haver entrat en el joc de lligar. En relació a aquestes conductes, també destaquen la insistència dels nois, les mirades obscenes, les agressions verbals, els tocaments, el fet de no poder dir que no quan s'ha entrat en el joc... A nivell general, els adolescents i els joves que es mouen en aquests espais consideren aquestes conductes com a part inevitable del fet de sortir de festa. A aquesta situació, s'afegeix un altre aspecte de risc, que comença quan aquestes conductes es converteixen en quelcom normal en els espais d'oci nocturn. Aleshores, les noies deixen de considerar-les com a negatives o violentes, i passen a ser elements relacionats amb la festa i l'oci nocturn. És així com minva la capacitat d'establir límits, de poder dir que no en qualsevol moment i de sentir-se subjecte de la seva pròpia sexualitat, i tant sols un simple objecte. Per si no fos poc, la normalització d'aquestes conductes es veu reforçada pel grup d'igual, en referència al rebuig o a la falta de comprensió per part d'altres persones, ja sigui amigues o conegudes. (Duque, 2008)

4.2.1 Quin paper juguen les drogues?

Segons Missé (2016), "en l'última dècada, la realitat de la violència sexual en els espais d'oci nocturn i el consum de drogues han pres una especial rellevància en el context europeu, després de les diverses veus d'alarma emergents en diferents països sobre l'augment de dones agredides sexualment, en situacions d'abús d'alcohol i altres drogues."

L'Observatori qualitatiu sobre la relació entre el consum de drogues i abusos sexuals en espais d'oci nocturn, en el seu informe de resultats del 2014/2015, destaca una sèrie de qüestions en relació a les situacions d'abús sexual i el consum de drogues.

En primer lloc, es posa de manifest que les agressions sexuals sovint es donen quan una persona (l'agressor) s'aprofita d'una altra persona, generalment inconscient o sota els efectes de les drogues, tot i que es tracti d'un consum voluntari. Es destaca que la droga més habitual en aquests casos és l'alcohol.

En segon lloc, es remarca que l'ús de les drogues actua com a facilitador de la violència sexual arrelada a la cultura sexista de la societat, i no com a responsable

de les agressions. La responsabilitat recau únicament en la persona agressora. En tercer lloc, s'entén la violència sexual com un factor de risc per a les dones que surten de festa. L'augment de consum d'alcohol i altres drogues no ha convertit els contextos d'oci nocturn en espais més igualitaris, sinó al contrari; són espais en què són presents les desigualtats, i els riscos que s'hi poden trobar són molts diferents entre nois i noies.

Per últim, es destaca que les campanyes preventives, en la seva majoria, van dirigides a les noies joves, sobre com controlar i limitar els seus comportaments, sobre com protegir-se o evitar riscos... Per tant, hi ha una urgent necessitat d'encaminar les accions preventives cap a una altra direcció, treballant també el comportament dels nois en aquests espais, per tal d'evitar caure un altre cop en l'error de responsabilitzar a la víctima (tal com s'afirma en l' Informe de resultats del 2014/2015 de l' Observatori qualitatiu sobre la relació entre el consum de drogues i abusos sexuals en espais d'oci nocturn).

L'alarma del consum de drogues ha tornat a posar sobre la taula recentment la relació entre aquest consum i les conductes violentes. Així, la responsabilitat de les agressions tendeix a recaure en el consum previ, enlloc de focalitzar-se en el propi agressor. D'aquesta manera, es dona a entendre que el detonant d'aquestes agressions violentes són per causa de les substàncies consumides, i no per una ideologia sexista o uns determinats aprenentatges.

D'altra banda, aquesta també és una manera de criminalitzar el consum de substàncies, al mateix temps que la responsabilitat de la persona agressora es deixa de banda. Cal remarcar que les arrels de la violència sexual s'han d'anar a buscar en la cultura sexista de la nostra societat, i en la normalització dels estereotips sobre els impulsos sexuals dels homes i sobre la tendència de les dones a dir que "no" volen fer alguna cosa quan en realitat volen dir que "sí" perquè ho estan desitjant. El fet de consumir drogues no converteix als homes en agressors, de la mateixa manera que no converteix a les dones en víctimes. Si això fos un fet real, com s'entendria que les dones que també consumeixen no agredissin sexualment? Resulta, però, més efectiu atribuir la responsabilitat a les drogues, a més, d'aquesta manera, es reproduïx l'imaginari de que sense consum de drogues, deixaria d'haver-hi agressions sexuals a les festes (Missé, 2015).

4.3 La dona com a objecte sexual

En molts dels contextos actuals, es continua reproduint la imatge de la dona com a objecte sexual. La publicitat juga un gran paper a l'hora de cossificar a la dona. Tal i com ho expressa Rojas (2004: 8) “es considera que en l'actualitat i des de fa anys, els mitjans de comunicació massius han plasmat, a través, principalment de la publicitat, una imatge de la dona com un objecte de consum sexual.”

Centrant aquest aspecte en la proposta didàctica de la guia, trobem múltiples exemples de com els espais d'oci nocturn utilitzen la imatge de la dona com a objecte sexual per a publicitar-se i com a reclam per atraure als homes. La publicitat té una gran capacitat de reducció i d'anul·lació de la dona com a persona, com a individu, ja que posa un èmfasi en excés al cos, és a dir, a l'aspecte físic, obviant la persona en si, és a dir, la intel·ligència, la personalitat, la capacitat... A més, cal destacar que aquestes imatges que es representen sovint mostren una distorsió de la realitat i de la dona, fet que alimenta els estereotips de gènere i reproduïx els cànons de bellesa socialment establerts. (Rojas, 2004)

Tal i com afirma Rojas (2004: 14), “cossificar significa considerar com una cosa o un objecte quelcom que no ho és, en aquest cas cossificar a la dona és fer ús d'ella o de la seva imatge per a fins que no la dignifiquen com a ésser humà.”

El cas més freqüent és la cosificació sexual. En el cas de les discoteques, la cosificació de la dona i la reducció de la seva persona a un objecte sexual és d'allò més comú. Quan s'associa el producte o el servei amb el desig que inspira la presència de la dona, la seva sexualitat esdevé una simple “mercaderia”. A més, cal afegir que aquesta distorsió i manipulació de la imatge de la dona suposa la creació d'estereotips en la ment dels receptors, i sovint els més influenciats són els joves. (Rojas, 2004)

4.4 El paper de l'educació social

L'educació social juga un gran paper a l'hora de visibilitzar i treballar aquesta problemàtica social és a dir, el sexisme en els espais d'oci nocturn .

Pel que fa a la prevenció, hi ha una necessitat important d'encaminar-la sobretot als i les més joves, ja que entre ells i elles hi ha un alt grau de normalització de conductes agressives, fet que disminueix la capacitat de detectar agressions sexuals de diversos tipus. Tal i com afirma l'associació Sortzen (2011 : 67) “és necessari sensibilitzar sobre la importància de denominar aquestes conductes com el que són, agressions sexuals, i <<desnormalitzar-les>> en els ambients d'oci en els que es relacionen les noies i els nois joves, cap de setmana rere cap de setmana.”

Sortzen (2011) defensa que l'àmbit educatiu és un sector clau en la prevenció d'aquesta problemàtica. Pel que fa a l'àmbit escolar, és necessari avaluar fins a quin punt s'està complint la normativa d'igualtat, i comprovar i analitzar si els materials didàctics s'han canviat, si s'han elaborat plans de formació sobre coeducació per als equips docents o bé si dins els consells escolars existeixen figures institucionals que s'encarreguin de posar en marxa polítiques d'igualtat i prevenció de la violència de gènere. Pel que fa a l'àmbit de l'educació social, la importància de la prevenció recau en l'elaboració de recursos per a la infància i la joventut per tal de treballar els aspectes que caracteritzen l'esmentada problemàtica social.

Segons l'Observatori qualitatiu sobre la relació entre el consum de drogues i els abusos sexuals es espais d'oci nocturn (2014-2015), les propostes d'intervenció i prevenció dirigides a aquest fenomen s'han centrat generalment en consells de seguretat per a les dones, mesures de precaució dirigides a elles i en altres campanyes gairebé sempre dirigides també a les noies. Són poques les campanyes i accions que s'han enfocat als homes, al possible agressor. És per això que es manifesta una necessitat de canviar la mirada i el focus d'aquestes intervencions. En les accions que van dirigides a les dones, cal fugir de l'enfocament tradicional i paternalista, capgirant el missatge: el que cal transmetre i treballar és el fet de poder identificar les conductes agressives, l'assetjament de baixa intensitat i poder posar-li un límit, podent rebutjar allò que no es vol acceptar, i no normalitzant

certes situacions. Les accions que cal dirigir als nois han d'anar en la direcció de desprestigiar el fet d'exercir una pressió sexual amagant-se rere el consum de substàncies i un determinat context.

Cal tenir en compte però, tal i com afirmen Salomon i Sampedro (2003: 12) "la resistència que existeix en els homes a canviar el seu rol tradicional, encara que en els últims anys s'hagi començat a qüestionar els fonaments en els què es basava la masculinitat. Per això, s'han de posar en pràctica experiències que permetin desenvolupar un altre tipus de masculinitat o masculinitats entesa més unida a la autonomia que necessàriament inclou aprenentatge de la cura de si mateix i de les altres persones. És a dir, s'han de desenvolupar en els nois habilitats de la cura que afavoreixin la intimitat, l'expressió de les emocions i la cura de i les atencions a altres persones. De la mateixa manera en les noies s'ha de tenir en compte que, tot i els canvis produïts en l'última meitat del segle XX, l'antic model de l'amor i la cura establerta més en el rol femení, pot portar-les a oblidar la seva autonomia com a subjectes i adaptar-se al desig de l'home sense qüestionar-se quin es el seu desig. Per això és important insistir en la violència relacional i aprendre a reconèixer les agressions."

Cal destacar, doncs, la necessitat de dur a terme intervencions socio-educatives encarades a treballar la problemàtica plantejada en aquest treball de fi de grau. Cal potenciar el desenvolupament de tallers, programes, projectes, creació de material didàctic, així com també l'ofertament d'espais i contextos favorables per treballar el sexisme i la violència de gènere amb la societat en general, sobretot en l'etapa de la infància i l'adolescència. Dirigir part de les intervencions als infants i als adolescents pren molta importància a l'hora de la prevenció del sexisme i la violència. Tot i que l'existència de programes per a treballar la violència de gènere i el sexisme amb adolescents és abundant, caldria dirigir les intervencions també en aquells contextos més quotidianes i naturalitzats, com el cas del sexisme en els espais d'oci nocturn, dels qual destaquen molt pocs recursos destinats.

5. Diagnòstic

Prèviament al desenvolupament de la guia, s'ha realitzat un petit diagnòstic per conèixer la realitat en relació a la temàtica. Realitzar un diagnòstic resulta un aspecte clau, ja que permet recollir dades i informació real. Juntament amb l'anàlisi de dades obtingudes i els elements treballats en el marc teòric, es podran assentar les bases sobre les què s'ha de desenvolupar la guia didàctica. Al mateix temps, la realització del diagnòstic permet justificar l'elaboració del recurs socioeducatiu.

En aquest mateix apartat s'exposen tots els punts clau del diagnòstic.

5.1 Objectius

L'objectiu que es pretén assolir mitjançant el diagnòstic és el següent:

“ Conèixer la realitat propera i la opinió dels adolescents sobre la relació entre el sexisme i els espais d'oci nocturn. ”

A partir de l'elaboració del marc teòric i de les dades obtingudes a partir del diagnòstic, es podrà conèixer, valorar i adaptar la proposta didàctica a les necessitats dels joves.

5.2 Metodologia

5.2.1 Instruments de recollida de dades

Per dur a terme la recollida de dades s'ha aplicat la tècnica de l'enquesta. L'instrument utilitzat per a realitzar l'enquesta ha estat el qüestionari. He escollit aquest instrument perquè permet obtenir més informació amb una menor quantitat de temps. Es tracta d'una eina que permet rapidesa al mateix que quantitat. A més, és el que més s'adaptava a les característiques del diagnòstic, ja que necessitava obtenir la opinió dels joves, havia de ser un nombre de persones suficientment alt per tal de que fos representatiu, i el qüestionari em permetia arribar a molts més adolescents.

A continuació, es pot observar el guió utilitzat per a la recollida de dades, amb les dimensions d'anàlisi pertinents. El model del qüestionari utilitzat es pot consultar a l'apartat d'annexos.

Dimensions	Preguntes
Espais d'oci nocturn	1. Normalment surts de festa? 2. Quins espais d'oci nocturn sols freqüentar?
Identificació de conceptes	3. Saps què és el sexisme? 7. Saps què és una agressió sexual? 8. Alguna vegades has viscut o presenciat un situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?
Justificació del sexisme	9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes? 10. Creus que algun tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?
Normalització del sexisme	4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera? 5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia? 6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ? 11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

5.2.2 Participants

Les persones que han participat en el diagnòstic han estat adolescents de 1r i 2n de batxillerat, és a dir, d'entre 15 a 18 anys. Aquests joves es troben en l'edat a partir de la qual poden entrar de manera legal als locals d'oci nocturn. A més, també és l'edat en què generalment comencen a sortir de festa. M'interessava recollir la opinió d'aquestes persones, ja que és la franja d'edat dels destinataris de la guia.

En total s'han passat 20 qüestionaris, 10 dels quals els han respòs noies, i els altres 10 han els han respòs nois. D'aquesta manera, les dades obtingudes es podran comparar de manera equitativa entre el que han respòs els nois i les noies, aspecte que em sembla interessant a tenir en compte. Cal destacar que les persones participants estat escollides de manera aleatòria, responent a un únic requisit, que fossin adolescents que normalment sortissin de festa.

5.2.3 Anàlisi de dades obtingudes

A continuació, s'exposen de les dades obtingudes mitjançant els qüestionaris, les qual he analitzat a partir de 4 dimensions:

- Els espais d'oci nocturn
- La identificació de conceptes
- La justificació del sexisme
- La normalització del sexisme en els espais d'oci nocturn.

En primer lloc, tal i com s'observa en el següent gràfic, s'observa que els **espais d'oci nocturn** que més freqüenten els adolescents són en primer lloc les festes populars, amb la representació d'un 50%, en segon lloc les discoteques amb un 24%, i en tercer lloc es troben amb la mateixa representació els bars musicals i els espais d'oci nocturn alternatiu amb un 13%. D'aquesta manera, obtenim una aproximació de quins són aquells espais més freqüentats.

Figura 1. *Espais d'oci nocturn més freqüentats*. Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes

En segon lloc, pel que fa a la **identificació dels conceptes** com ara “sexisme” o “agressió sexual”, s'observa que la majoria d'adolescents afirma saber què signifiquen aquests dos conceptes. El 100% dels les noies sap què és el sexisme, i un 80% en el cas dels nois. En la pregunta sobre si se sap que és el sexisme es demanava també si podien posar exemples. Tot i que es demanaven exemples de sexisme en general, gairebé tots van relacionats amb l'oci nocturn, apuntant els al fet de que les noies no hagin de pagar per entrar a algunes discoteques, o que se'ls demani que vagin arreglades i amb tacons, o que les atenguin abans. A continuació s'observen alguns dels exemples:

- Noia (qüestionari 6): “Atendre a una noia abans o rebaixar-li el preu de la beguda. No deixar entrar a una noia si no va vestida d'alguna manera en concret.”
- Noi (Qüestionari 15): “Qualsevol situació en què es tracta de manera diferent a un sexe de l'altre. En aquest context, el fet de que les consumicions costin diferent per nois i noies, o el fet de pagar o no l'entrada.”

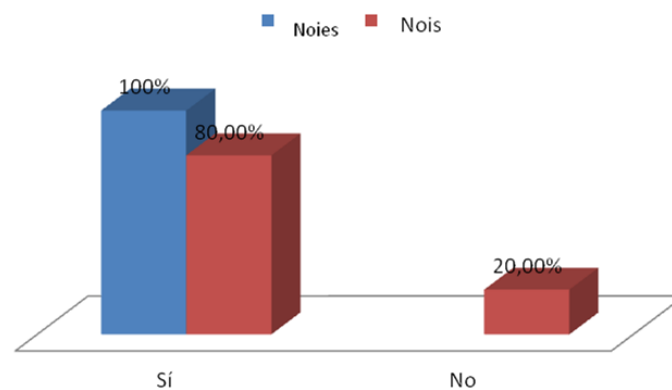

Figura 2. Saps què és el sexisme? Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

D'altra banda, en la pregunta sobre si se sap què és una agressió sexual, tots els nois i noies afirma saber-ho. Cal destacar però, que en aquest cas no es demanava que possessin exemples, de manera que caldria veure què s'entén per “agressió sexual”, i veure quins elements es tenen en compte. A continuació s'exposa el gràfic en què es pot observar:

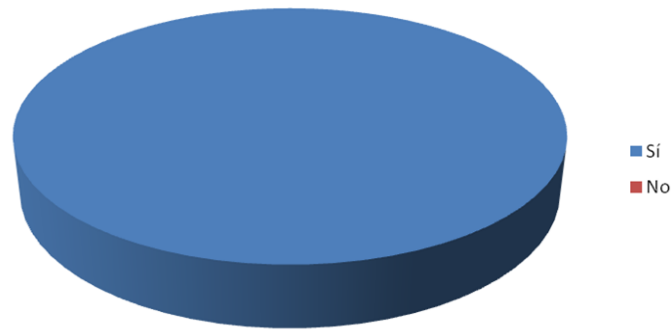

Figura 3. Saps què és una agressió sexual? Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

D'altra banda, també es preguntava als nois i les noies si havien viscut una agressió sexual en algun espai d'oci nocturn, ja fos en primera persona o a través d'una tercera persona. Aquesta pregunta està inclosa dins la dimensió de la identificació de conceptes, amb l'objectiu de comprovar si els joves saben identificar una agressió sexual. Sorprèn la resposta, ja que la meitat de les noies, un 50%, afirmen haver-ne viscut alguna vegada, i un 20 % dels nois també ho afirma. En aquesta pregunta també queda reflectit el fet que solen ser les noies qui reben les agressions. A més, cal tenir en compte, en relació a la pregunta anterior sobre què és una agressió sexual, que en aquesta pregunta el concepte de situació sexista o agressió sexual potser queda molt ampli, de manera que no s'estan comptant aquelles agressions considerades de "baixa intensitat", fet que possiblement faria pujar el nombre de respostes afirmatives.

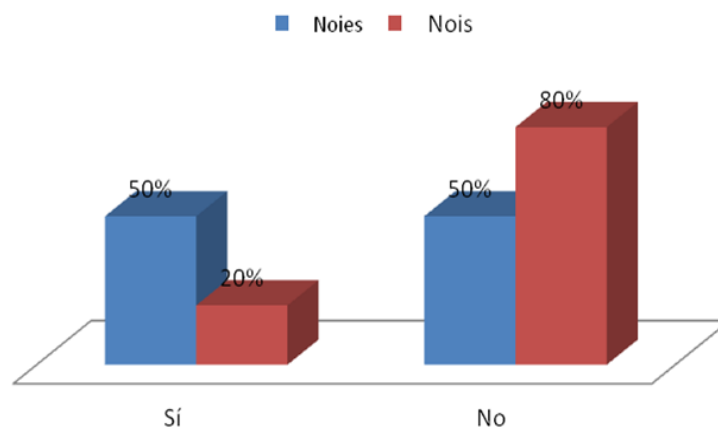

Figura 4. Vivència o presència d'una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn. Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

En tercer lloc, s'analitza la dimensió de la **justificació del sexisme en els espais d'oci nocturn**. Tal i com s'observa en el primer gràfic, un ambient lúdic i festiu pot justificar algun tipus d'agressió o comportament sexista. La resposta entre nois i noies ha estat la mateixa. El 40% d'adolescents, tant en el cas de les nois com en el cas dels nois, creu que en un ambient de festa i oci es poden justificar determinades actituds, mentre que un 60% , tant nois com noies, creu que aquest no és motiu per a justificar certes situacions. D'aquestes dades ressalta el fet que molts adolescents resten importància a les situacions i actituds sexistes quan es tracta d'un ambient festiu i lúdic, de manera que hi ha menys consciència d'aquest fet.

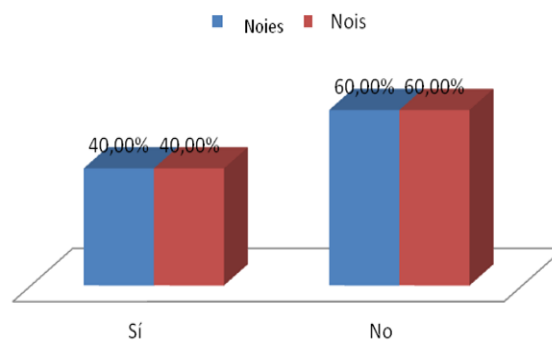

Figura 5. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais? Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

D'altra banda, en el següent gràfic es mostra com el consum de drogues també és un aspecte que justifica determinades actituds sexistes. El 70 % dels nois opina que algunes situacions sexistes es poden justificar pel fet de que la persona havia consumit algun tipus de droga, mentre que només el 30 % no creu que aquests comportaments es puguin justificar ni havent consumit drogues. Pel que fa a les noies, la seva resposta queda igualada entre elles en un 50%. Aquesta és una de les preguntes que més destaquen, ja que a nivell general, hi ha un nombre força elevat de respostes que afirmen alguns comportaments sexistes es poden justificar a causa del consum de substàncies.

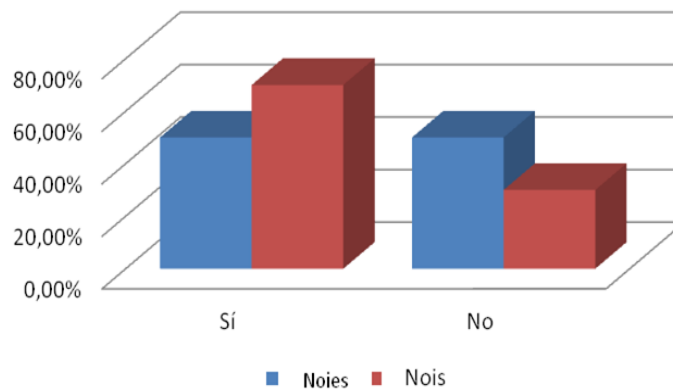

Figura 6. Creus que el consum de drogues pot justificar alguns comportaments sexistes?
Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes

L'última dimensió a analitzar està relacionada amb **la normalització del sexisme en els espais d'oci nocturn**. Tal i com s'observa en el següent gràfic, la majoria de nois, en concret un 70%, creu que nois i noies reben el mateix tracte en els espais d'oci nocturn, mentre que la majoria de noies, 80% és conscient de que en aquests espais no es tracta al nois i a les noies de la mateixa manera.

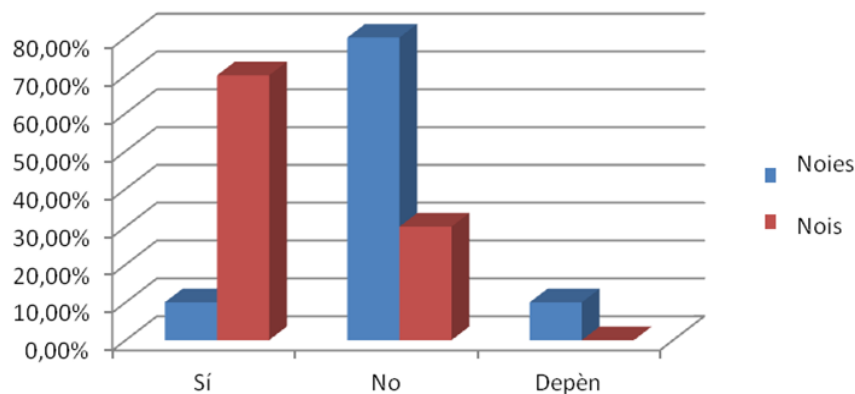

Figura 7. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera? Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

A continuació, en el següent gràfic s'observa que la majoria d'adolescents diferencia els comportaments per ser noi o noi, tot i que altra vegada s'observa que la majoria de respostes afirmatives la donen les noies més que els nois, ja que un 90% afirma l'existència de comportaments diferenciats, mentre que només un 50% dels nois ho expressa així. Tot i així, en aquest cas en ambdós casos té més pes la resposta afirmativa que no pas la negativa.

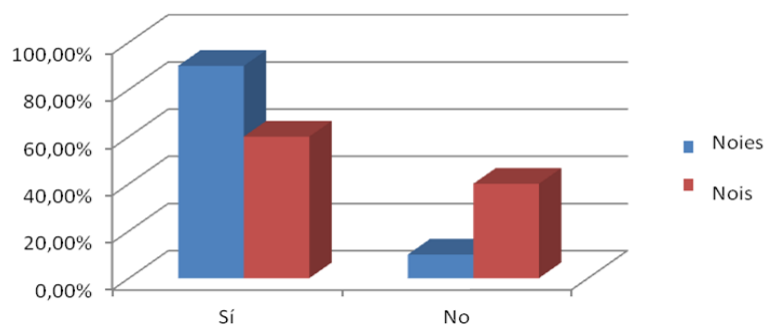

Figura 8. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

Per finalitzar, en aquests dos últims gràfics s'observa com les noies tenen més consciència que els nois sobre el fet que els espais d'oci nocturn no són espais lliure de sexisme i a més a més són espais en què aquest sexisme està normalitzat. Tot i que la majoria d'adolescents creu que els espais d'oci nocturn no són contextos lliures de sexisme, el major nombre de respostes negatives l'aporten les noies, ja que com a resultat s'observa un 90% de respostes negatives en el cas de les noies i un 60% en el cas dels nois, Cal destacar també que una bona part dels nois, en concret un 40%, i un nombre petit de noies, tan sols un 10%, creuen que en aquests espais el sexisme no hi entra.

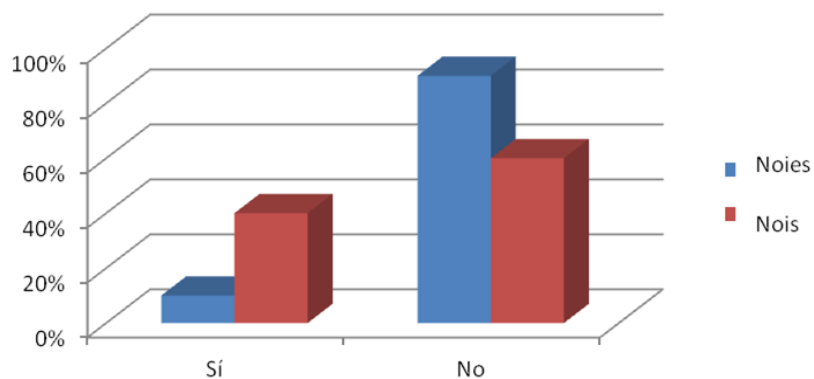
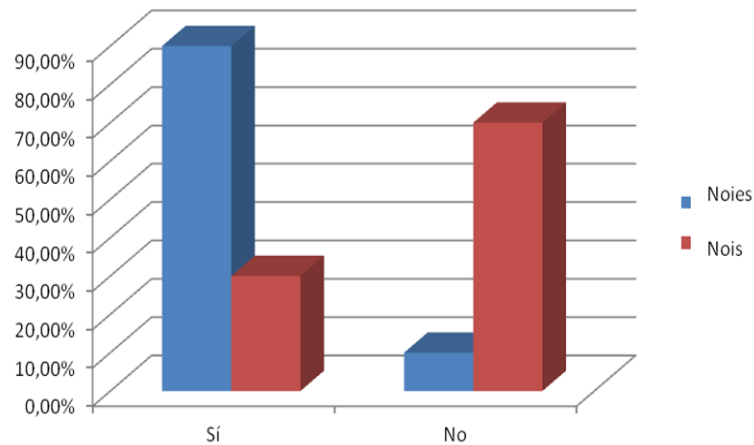

Figura 9. Creus que els espais d'oci nocturn es són espais lliures de sexisme? Font: El·laboració pròpia a partir de les dades obtingudes.

D'altra banda, en el següent gràfic s'observa el fet que la majoria de noies creu que el sexisme està normalitzat en aquests espais, ja que com a resultat s'observa un 90%, mentre que una gran part dels nois, en concret el 30%, creu que no. Destaca

però també una part dels nois conscienciat en que el sexisme es considera “normal” en aquests espais, tot i que representa una minoria.

Gràfic 10. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn? Font: El·laboració pròpia a partir de l'anàlisi de dades.

5.2.4 Aspectes rellevants de l'anàlisi de dades.

Per concloure amb el diagnòstic i el seu pertinent anàlisi de les dades obtingudes, podríem afirmar, en primer lloc, que la majoria d'adolescents està familiaritzat amb els conceptes “sexisme” i agressió sexual”. Tot i així, a part d'aquests dos termes n'hi ha de molts altres que també cal treballar, com ara les agressions sexistes, en concepte sexe-gènere, la violència sexual, etc. A més, és important **aprofundir en aquests conceptes**, saber on estan els límits de cada paraula, i sobretot, que entén cadascú per a un concepte determinat. Un mateix concepte pot tenir diferents interpretacions segons des d'on es miri. Per tant, cal treballar aquest aspecte, reflexionant sobre què implica cada terme, i trobant una definició en què cada persona s'hi senti còmode i representada.

En segon lloc, davant l'alta resposta afirmativa entre els participants sobre el fet d'haver viscut una agressió o situació sexista cal dotar de recursos i eines als nois i les noies per a poder identificar aquestes agressions. Saber identificar una agressió sexual o una situació sexista és un primer pas per poder actuar i fer front a l'agressió. Per tant, aquest és un aspecte clau a treballar, la **identificació d'una**

agressió o situació sexista. A més a més, cal **donar eines per poder-hi fer front** i saber com actuar.

En tercer lloc, i de manera alarmant, també **destaca l'elevat grau de justificació de certs comportaments i situacions sexistes** a causa del consum de drogues, sobretot, i a causa també de l'ambient festiu i lúdic. Davant d'aquest aspecte, la intervenció ha d'anar focalitzada en la **presa de consciència**, tant per part dels nois com de les noies, de que res, ni les drogues, ni la festa, ni la diversió, pot justificar una agressió.

Per últim, pel que fa a la representació dels espais d'oci nocturn com a contextos on el sexisme hi és present, i la seva conseqüent normalització, destaca el fet que les noies en tenen molta més consciència que els nois. Així doncs, en aquest sentit cal dirigir la intervenció en el fet de **no acceptar el sexisme com a fet natural dels espais de festa**, i en la **presa de consciència de rebutjar** els comportaments sexistes i les agressions sexistes en els espais d'oci nocturn.

6. Desenvolupament de la guia

A continuació, s'adjunta la guia " Sortim de festa? " en el seu conjunt.

Sortim de festa?

**Guia didàctica per a la visibilització
i prevenció del sexisme en els espais
d'oci nocturn.**

Índex

1. Presentació.....	31
2. Justificació	32
3. Metodologia de treball	33
4. Desenvolupament de les activitats.....	34
Activitat 1.....	34
Activitat 2.....	36
Activitat 3.....	38
Activitat 4.....	40
Activitat 5.....	43
Activitat 6.....	44
Activitat 7.....	46
5. Avaluació	48
6. Documents de suport a les activitats	52
7. Recursos	68

1. Presentació

Sortim de festa? és una guia didàctica que es presenta a continuació és un recurs didàctic i socioeducatiu, els **destinataris** són les diverses persones professionals del món de l'educació que treballen amb públic adolescent. Aquest material es pot utilitzar tant des de l'àmbit de l'educació formal com des de l'educació no formal. Com que la temàtica principal que es tracta, a partir de la qual en sorgeixen d'altres relacionades, són els espais d'oci nocturn, es considera adequat treballar aquesta guia amb adolescents des de l'Educació Secundària Obligatòria fins a batxillerat. Tot i així, és important remarcar que la guia és només un suport, de la manera que la persona dinamitzadora qui valori com, quan i amb qui aplicar-la.

L'**objectiu** d'aquest material didàctic és oferir als adolescents un espai de diàleg, de participació i reflexió al voltant del sexisme en els espais d'oci nocturn. Totes les activitats que es plantegen en aquesta guia estan pensades per tal de que els joves puguin expressar els seus pensaments, idees, i que al mateix temps, puguin qüestionar-se les seves pròpies opinions, desenvolupant així un procés de reflexió. La guia no pretén oferir una resposta única a les qüestions plantejades, tampoc pretén que els adolescents puguin arribar a una conclusió final després de realitzar cada dinàmica. Es tracta d'una eina que els permeti debatre, pensar i reflexionar sobre les idees, pensaments i arguments que un mateix té fixats, per així poder potenciar un canvi en la manera d'entendre i viure els espais d'oci nocturn. D'altra banda, poder oferir un espai de diàleg per parlar sobre què passa quan es surt de festa, quins rols juga cadascú, com es reacciona davant d'una agressió, és un primer pas per poder visibilitzar la problemàtica del sexisme en relació als contextos festius, potenciant així la sensibilització entre el públic adolescents.

La guia s'**estructura** en diversos apartats. En l'apartat de **justificació**, es contextualitza la temàtica en què es situa la guia, per tal d'oferir una visió més propera a la realitat. En l'apartat de **metodologia de treball**, s'exposen les orientacions per tal de poder desenvolupar les diverses activitats que es presenten en la guia. En l'apartat de **desenvolupament de les activitats** es descriuen totes les activitats que es proposen per treballar la temàtica. Seguidament, en l'apartat de **d'avaluació** es proposa un model d'avaluació per a cada activitat i una dinàmica d'avaluació final. En l'apartat de **documents de suport a les activitats** es troben els materials necessaris per dur a terme les activitats. Per últim, en l'apartat de **recursos**, s'exposa una taula amb els recursos necessaris per aplicar la guia, tant a nivell de recursos humans com materials.

2. Justificació

Per al disseny d'aquesta guia s'ha realitzat prèviament un diagnòstic per tal de conèixer la realitat propera en relació a la temàtica, i poder valorar les necessitats reals dels adolescents.

En aquest sentit, la següent guia didàctica posa sobre la taula la problemàtica del sexisme en els espais d'oci nocturns. Aquest és un fet al que no se li dóna gaire importància, ja que queda invisibilitzat i normalitzat sota un ambient lúdic i festiu, i en alguns casos associat al consum de drogues. Aquestes aspectes sovint s'utilitzen per a justificar i passar per alt agressions sexistes, situacions de violència sexual, abús... D'aquesta manera, es resta importància a la problemàtica, reduint-la simplement a situacions que van lligades al fet de sortir de festa.

Cal destacar que aquestes situacions no són fets aïllats, sinó que són conseqüència d'una societat patriarcal que situa els homes en una situació de privilegi i poder envers les dones, i afecta de manera transversal tota la societat, tant l'àmbit públic com privat.

L'etapa de l'adolescència és quan comencen a sortir de festa, de manera que comencen a socialitzar-se amb determinats espais i determinats comportaments. Per això, és necessari poder oferir als adolescents espais de reflexió i aprenentatge al voltant d'aquesta temàtica.

Cal oferir als adolescents models positius, no violents, respectuosos amb la seva pròpia persona i amb els altres, i sobretot sense establir relacions de poder.

Aquesta guia vol fugir de perspectives tradicionals i paternalistes que focalitzen el treball només en la prevenció de les noies, en com poden evitar una agressió, en fomentar la seva seguretat ... Aquesta no deixa de ser una altra manera de responsabilitzar a les dones quan hi ha una agressió. El recurs que teniu entre mans pretén treballar tant en la direcció de les noies com dels nois. Un recurs per a la sensibilització dels nois i noies per tal de poder posar noms a determinades conductes, a determinats comportaments, i poder rebutjar-los. Un recurs que permeti repensar els espais d'oci nocturn des d'una mirada empàtica, empoderadora, respectuosa i no andocèntrica.

Així doncs, a partir de la construcció del marc teòric i l'anàlisi de dades del diagnòstic, i arrel de les conclusions extretes, s'han obtingut les bases per al desenvolupament de la guia, així que aquells aspectes clau que cal proposar per a treballar amb els adolescents a través de la guia didàctica.

3. Metodologia de treball

La guia que es presenta és una eina que els professionals poden adaptar segons el grup, l'espai, l'àmbit en què es desenvolupi. A partir d'aquí, com ja s'ha esmentat, la persona responsable de dur a terme les activitats proposades ha de valorar desenvolupar-les, poden modificar les diverses dinàmiques per tal que s'adaptin als interessos i necessitats del grup. En l'apartat del desenvolupament de les activitats, es proposen les diferents dinàmiques plantejades per a treballar amb els adolescents. Cada fitxa pertany a una activitat o sessió, i conté sempre els mateixos ítems, per tal de facilitar l'aplicació d'aquesta. Aquests ítems són els següents:

- **Títol de l'activitat**
- **Continguts:** s'anomena els temes que es treballaran mitjançant la determinada activitat.
- **Objectius:** es descriuen els objectius que es pretén assolir a través del desenvolupament de la sessió.
- **Durada:** s'especifica de manera aproximada el temps que es triga en desenvolupar l'activitat. Cal destacar en aquest punt que la durada de l'activitat es totalment adaptable i dependrà també de com respongui el grup.
- **Participants:** s'explica com organitzar el grup per tal de poder aplicar l'activitat en un ambient organitzat, relaxat i favorable per al diàleg, la participació i la reflexió.
- **Materials:** es fa un llistat d'aquells materials necessaris per dur a terme les dinàmiques. Un cop més cal remarcar que aquests materials poden variar o substituir-se per altres.
- **Desenvolupament:** s'explica com dur a terme les diferents activitats, i es plantegen també algunes qüestions per generar debat entre els adolescents en relació a la temàtica concreta treballada.

Tot i que les activitats estan ordenades seguint una lògica, es poden realitzar seguint un altre ordre, segons es valori més convenient. És important recalcar també que la temàtica que es treballa a partir de les dinàmiques no es tracta d'un fet aïllat, sinó que forma part de la societat masclista i patriarcal en què vivim. Per tant, les activitats es poden complementar amb d'altres que permetin reflexionar al voltant de la temàtica a nivell més general. L'avaluació final acabarà de completar les reflexions proporcionades.

4. Desenvolupament de les activitats

Activitat 1

Treballant els conceptes

- **Continguts:**

- Es treballaran els següents conceptes: gènere, sexe, sexualitat, violència de gènere, violència sexual, sexisme, agressió sexista, agressió sexual, assetjament sexual, violació.

- **Objectius:**

- Treballar i construir una definició pròpia per a cada concepte.

- Aprendre a identificar què és la violència i les agressions.

- **Durada:**

1 hora aproximadament.

- **Participants:**

S'organitzarà el grup en petits subgrups, d'entre 3-4 persones.

- **Material:**

- Una targeta per grup amb el nom d'un dels conceptes esmentats a l'apartat de continguts (Hi ha d'haver una targeta per a cada concepte. La plantilla de les targetes es pot trobar a l'apartat de document de suport, número 5.1)

- Paper (1 o 2 per cada grup)

- Bolígrafs (tants com persones hi hagi en el grup)

- **Desenvolupament:**

El grup es dividirà en subgrups de 3-4 persones. Cada grup agafarà a l'atzar una targeta amb el nom d'un concepte. Amb el petit grup hauran de treballar el concepte que els ha tocat, intentant definir-lo segons els seus coneixements, idees, pensaments. Després de deixar una estona de temps per treballar el concepte, es farà una posada en comú de tots els grups. Entre tot el gran grup, acabaran d'elaborar la definició adequada per a cada concepte. La persona dinamitzadora de la dinàmica pot intervenir quan cregui necessari o quan detecti que la definició està molt mal encaminada.

La idea d'aquesta dinàmica és que, enlloc de rebre una definició ja donada, puguin ser els i les participants qui redactin aquesta definició en funció de com d'adapti més a ells i elles i com s'hi sentin més còmodes. En definitiva es tracta de poder apropiar-se i fer-se seves unes determinades definicions, per tal que puguin sentir-les més properes.

Si la persona responsable de dur a terme l'activitat ho considera adequat i la motivació dels participants és bona, es pot proposar de tornar a reunir-se en els petits grups i seguir treballant els conceptes, a partir d'exemple, accions quotidianes, experiències viscudes... Per ajudar a arrancar aquesta part de l'activitat, es poden utilitzar les següents preguntes:

- Podríeu posar alguns exemples sobre “ X ” ? (“X” fa referència a qualsevol dels conceptes a treballar)
- Quines accions quotidianes podries relacionar amb “ X ” ?
- Coneixes alguna experiència, en relació a “ X “ , ja sigui en primera persona o a través d'altres ?

Activitat 2

La publicitat de les discoteques

- **Continguts:**

- El sexisme en la publicitat
- La dona com a objecte sexual
- La cosificació de la dona

- **Objectius:**

- Analitzar l'ús de la imatge de la dona en la publicitat de les discoteques.
- Afavorir una mirada crítica envers aquest tipus de publicitat.
- Reflexionar sobre els canons estètics normatius que s'utilitzen en aquest tipus de publicitat.

- **Durada:**

Entre 60 i 90 minuts

- **Participants:**

S'organitzaran el grup en petits grups d'entre 5- 7 persones.

- **Materials:**

- Fotografies de diversos exemples de publicitat de discoteques. (les fotografies es poden trobar a l'apartat de documents de suport, número 5.2)
- Paper i bolígraf

- **Desenvolupament:**

Es dividirà el grup en petits grups d'entre 5 i 7 persones. Cada subgrup disposarà de diverses fotografies que siguin exemples de publicitat de discoteques. Es farà un anàlisi d'aquesta publicitat, seguint una sèrie de preguntes per a generar debat:

- Com és aquesta publicitat? Què en penseu?
- Com s'utilitza el cos de la dona?

- Quines característiques comunes tenen les dones que apareixen en les diferents fotografies?
- Per què creieu que s'utilitza aquest tipus de publicitat per promocionar les discoteques?

A partir d'aquestes preguntes, poden aparèixer-ne de noves.

Després de deixar un temps per a analitzar les fotografies i debatre les preguntes proposades i aquelles que han anat sorgint, es posarà en comú allò que ha anat sortint a cada grup. D'aquesta manera, es donarà pas al debat a nivell de tot el grup.

Altres propostes:

Si la persona dinamitzadora observa que els i les participants s'han motivat amb la dinàmica i tenen ganes de seguir treballant sobre aquesta temàtica, se'ls pot proposar la següent dinàmica: Poden tornar a treballar en petit grup i crear un anunci publicitari d'una discoteca, tenint en compte tots els aspectes i continguts que s'han treballat en el debat. Se'ls pot proposar també fer una exposició dels anuncis, acompanyats d'una petita explicació, a l'àmbit on es troben (escola, centre, esplai, espai jove...) o bé també buscar espais al barri on poder exposar els seus anuncis i afavorir així la sensibilització a nivell de barri.

Activitat 3

Dinàmica del termòmetre

- **Continguts:**

- Estereotips i tòpics sobre la sexualitat i el fet de sortir de festa.
- Actituds i comportaments relacionades a cadascun dels gèneres.

- **Objectius:**

- Reflexionar sobre els diferents estereotips i tòpics que es creen al voltant de la sexualitat i el fet de sortir de festa.
- Prendre consciència sobre quines rols i comportaments s'associen al gènere femení i quines al sexe masculí.
- Adoptar una actitud crítica davant de diverses comportaments i estereotips.

- **Durada:**

1 hora aproximadament

- **Participants:**

Tot el grup de manera conjunta

- **Materials:**

No es necessita cap material de tipus tangible, tan sols és necessari un espai lliure prou gran per moure's còmodament.

- **Desenvolupament:**

Es demana als participants que es col·loquin en fila enmig de la sala o l'espai on es realitza la dinàmica. La persona dinamitzadora llegeix la primera afirmació de llista que hi ha a continuació. Aquells/es que estiguin d'acord amb l'afirmació es situen a la dreta, i aquells/es que no hi estan d'acord, es situen a la banda esquerra. A partir d'aquí, les persones de cada banda poden expressar perquè estan d'acord o no amb allò que s'ha dit, i es genera un debat sobre l'afirmació esmentada. Es va repetint amb diferents afirmacions.

La llista d'afirmacions proposades per a la dinàmica és la següent:

- Afirmació 1: Quan una noia diu que no, en realitat vol dir que sí.
- Afirmació 2: Algunes noies es vesteixen expressament per provocar. Aleshores algunes agressions sexistes queden justificades, perquè elles s'ho han buscat.
- Afirmació 3: Que et facin comentaris sobre el teu cos, que et toquin el cul, que insisteixin per ballar amb tu, que envaeixin el teu espai no és cap agressió, sinó que és normal en els espais de festa.
- Afirmació 4: Si una noia està amb diferents nois durant una nit se la considera una "guarra".
- Afirmació 5: Si un noi està amb varies noies durant una nit se'l considera un triomfador.
- Afirmació 6: Si una noia comença a parlar o a ballar amb un noi, significa que vol alguna cosa amb ell.
- Afirmació 7: Si un noi comença a parlar o a ballar amb una noia, significa que vol alguna cosa amb ella.
- Afirmació 8: A vegades, l'alcohol pot justificar algun tipus d'actitud sexista.

Activitat 4

El consum de drogues

- **Continguts:**

- El paper de les drogues en relació a l'oci nocturn i la violència sexual.
- Mites sobre les drogues, en concret l'alcohol, en relació a la violència de gènere.
- Les drogues com a agreujant d'una situació, no com a justificació.

- **Objectius:**

- Reflexionar sobre la relació entre el consum de drogues i la violència sexual.
- Prendre consciència del fet que el consum de drogues no justifica una agressió sexista ni la violència sexual.

- **Durada:**

1 hora aproximadament

- **Participants:**

Es dividirà el grup en 3 subgrups, i cadascun d'ells representarà un paper diferent.

- **Material:**

No es necessita cap material tangible ni cap document de suport.

- **Desenvolupament:**

Es demana als participants que imaginin que es troben en un judici per tractar el següent cas: una persona ha estat detinguda per causar un accident de tràfic. Les característiques del cas són les següents:

- La persona que conduïa el vehicle no ha estat ferida.
- Una segona persona, que anava en un altra cotxe, ha resultat ferida.
- L'accident ha tingut lloc a altes hores de la matinada.
- La persona que conduïa el vehicle conduïa sota els efectes de l'alcohol.

A partir d'aquí, una part del grup representarà la defensa de la persona detinguda, una altra part del grup representarà l'acusació, i un tercer grup representarà al jutge o la jutja.

Les preguntes que es seguiran per dur a terme el suposat judici seran les següents:

- Quin paper juga l'alcohol en aquest cas?
- Seria diferent si la persona conductora no anés sota els efectes de l'alcohol?
- Es tracta d'un agreujant o d'un element que justifica l'accident?
- El fet de que el conductor anés sota els efectes de l'alcohol, li resta responsabilitat? o per al contrari, li suma responsabilitat al cas?

Un cop cada part hagi exposat els seus arguments, el tercer grup, els representants de jutjat, dictaran la sentència final. Després, amb els mateixos papers per representar, es presentarà un nou cas, que és el següent: una persona ha estat detinguda per cometre agressió sexual. Les característiques del cas són les següents:

- La persona que ha comès l'agressió sexual no ha estat ferida.
- La persona que ha rebut l'agressió ha resultat ferida (tant a nivell físic com a nivell psicològic)
- L'agressió ha tingut lloc a altes hores de la matinada.
- La persona que ha comès l'agressió ho ha fet sota els efectes de l'alcohol.

Les preguntes que es seguiran per dur a terme aquest segon judici seran les mateixes que en el primer cas:

- Quin paper juga l'alcohol en aquest cas?
- Seria diferent si la persona agressora no anés sota els efectes de l'alcohol?
- Es tracta d'un agreujant o d'un element que justifica l'agressió?
- El fet de que el conductor anés sota els efectes de l'alcohol, li resta responsabilitat? o per al contrari, li suma responsabilitat al cas?

Igual que en el primer, cada part exposarà les seves raons i finalment els representants del jutjat dictaran una sentència final.

Després, es donarà pas al debat sobre el què ha passat en els dos casos i quines diferències hi ha hagut. Algunes preguntes que poden servir com a fil conductor del debat són les següents:

- Per què l'alcohol en alguns casos es considera com a agreujant de la situació i en altres s'utilitza com a justificant?
- Pot l'alcohol, o el consum de drogues en general, justificar alguns tipus d'agressió sexista o violència sexual? Per què?
- Creieu que generalment s'utilitza l'alcohol com a justificant d'un agressió?
- Quina relació creieu que hi ha entre el consum de drogues , l'oci nocturn i la violència sexual ?

Activitat 5

La normalització de la violència

- **Continguts:**

- L'espai d'oci nocturn i l'ambient festiu com a espai de violència i agressions.
- La invisibilització del sexisme en els contextos festius i lúdics.

- **Objectius:**

- Prendre consciència de l'alt nivell de normalització de la violència sexual en el espai d'oci nocturn.
- Adquirir una actitud crítica davant de determinades conductes.

- **Durada:**

Entre 60 i 90 minuts aproximadament.

- **Participants:**

S'organitzaran petits grups d'entre 5-6 persones.

- **Material:**

- Fotocopies amb notícies per analitzar (es poden trobar a l'apartat de documents de suport, punt 5.3)

- **Desenvolupament:**

Es repartirà a cada grup una fotocòpia amb una notícia real en relació a la temàtica del sexisme i les agressions en els espais d'oci nocturn. Cada grup analitzarà la notícies i es proporcionarà un espai per a la reflexió al voltant de la notícia.

Després de deixar l'espai necessari per al diàleg, es passarà a treballar amb el grup sencer. Cada petit grup explicarà a la resta de manera sintètica què presentava la notícies que han analitzat. Posteriorment exposaran aquelles idees que han estat debatent, i les conclusions que han arribat, en cas que s'hagi arribat a unes conclusions. La resta dels grups pot afegir arguments i mostrar-se en contra o a favor, donant lloc un altre cop al debat, aquest cop a nivell general de grup.

Activitat 6

Sortim de festa?

- **Continguts:**

- Reaccions davant d'una situació sexista en un ambient festiu.
- L'espai d'oci nocturn com a escenari de sexisme.

- **Objectius:**

- Aprendre a reconèixer les agressions i violència sexual.
- Reflexionar sobre les agressions i la violència sexual que té lloc als espais d'oci nocturn i sobre com fer-hi front.
- Repensar els espais d'oci nocturn com a escenari lliure de sexisme.

- **Durada:**

Entre 60 i 90 minuts.

- **Participants:**

Els participants s'organitzaran en petits grups d'entre 4 i 5 persones. Per a que l'activitat sigui més enriquidora, seria interessants que els grups fossin mixtes.

- **Material:**

- Una fotocòpia del relat "*Sortim de festa?*" per cada persona. (Es pot trobar a l'apartat de documents de suport, punt 5.4)

- **Desenvolupament:**

Els participants es col·loquen en petits grups d'entre 4 i 5 persones. Es reparteix una fotocòpia del relat "*Sortim de festa?*" a cada persona de cada grup. El grup el llegeix amb atenció. El relat consisteix en la representació d'una nit de festa entre uns adolescents. En el relat es descriuen diversos successos al llarg de la nit. Un cop llegit, la tasca constarà de tres parts:

1: Cadascú, a nivell individual, descriu aquells elements i aspectes que es podrien considerar sexistes, agressions o violència sexual. Després es posa en comú en el petit grup.

2: També a nivell individual primer, cadascú , posant-se en el lloc d'un dels personatges (els nois s'han d'identificar amb els nois del relat i les noies amb les noies del relat, per tal de que cadascú pugui parlar des del “ jo”) pot reconstruir la situació representada i tornar-la a escriure segons com actuaria ella o ell davant d'aquella situació. Posteriorment es posa en comú aquesta segona part en el petit grup, i s'inicia l'espai de diàleg i reflexió al voltant de la reconstrucció de la història. Finalment entre tot el grup es reescriu la història de manera que , o bé s'eliminïn, o bé es faci front a tots tipus d'estereotips , tòpics i conductes i comportaments sexistes.

És important destacar entre els adolescents el fet de parlar des del “ jo” , expressant el que li afecta a cadascú des de la pròpia persona, i no des de l'acusació als altres. D'aquesta manera, es fomenta el fet d'expressar als altres els propis desitjos i necessitats de manera assertiva.

3: Cada petit grup llegirà a la resta de participants la reconstrucció del relat que han elaborat a partir del debat i la reflexió, i argumentaran perquè han realitzat els canvis en la història presentada inicialment.

Activitat 7

Role playing

- **Continguts:**

- Comportaments o actituds sexistes en l'oci nocturn.
- Habilitats socials per fer front a determinades situacions sexistes.

- **Objectius:**

- Aprendre a identificar comportament o actituds sexistes.
- Posar en joc les habilitats social per fer front a determinades situacions sexistes.

- **Durada:**

1 hora aproximadament

- **Participants:**

Tot el grup de manera conjunta

- **Materials:**

- Per dur a terme l'activitat és necessari un espai prou gran per moure's còmodament.
- Guió per a realitzar els diferents role playing. (Es poden trobar a l'apartat de documents de suport, punt número 5.5)

- **Desenvolupament:**

La persona dinamitzadora de l'activitat escull un dels guions que es proposen per a l'activitat. Cada guió representa una situació que es podria donar en qualsevol espai d'oci nocturn. De manera voluntària, algunes persones del grup (tantes com siguin necessàries per a la representació) representen davant la resta la situació que s'explica al guió. Cadascú ha d'actuar segons el que posa al guió. Al final de la representació, s'obre un torn de paraula i debat per comentar el següents aspectes:

- Com s'han sentit les persones que han actuat?
- Com haurien actuat davant de la situació determinada si no haguessin hagut de seguir cap guió?
- De cara als espectadors, com haurien actuats ells i elles, que haurien fet?
- Quin comportament o actuació canviarien?

També es pot oferir a les persones que han estat espectadores l'oportunitat de sortir a actuar i canviar aquella actuació que els sembli pertinent, per expressar el seu punt de vista.

La dinàmica es pot anar repetint amb els diferents guions que es proposen, per poder oferir la possibilitat a que tothom pugui posar en joc les seves habilitats socials.

5. Avaluació

Per tal de dur a terme l'avaluació de la guia didàctica i l'aplicació de les activitats, es proposen dues línies complementàries, una de tipus continuada i una final. Un dels aspectes claus per a l'avaluació és la veu i la opinió dels participants, per això en les dues propostes els protagonistes de l'avaluació són els nois i les noies que han realitzat l'activitat.

D'una banda, es proposa una **avaluació continuada** a partir d'un qüestionari perquè els participants puguin avaluar l'activitat que han realitzat. Un cop hagi finalitzat l'activitat, es passarà el qüestionari per a què el puguin respondre. Es tracta de preguntes senzilles i curtes, amb dues respostes a escollir, entre “m'agrada” o “no m'agrada”, per tal d'afavorir a la senzillesa i brevetat del qüestionari. A cada resposta hi ha una casella on poden afegir aquells aspectes que volen destacar. Finalment hi ha dues preguntes obertes per a què puguin expressar-se i opinar lliurement. D'aquesta manera, la persona responsable d'aplicar la guia pot anar recopilant la opinió dels nois i noies que participen en les activitats, i així poder tenir en compte, modificar o millorar algun aspecte del desenvolupament de les dinàmiques.

D'altra banda, es proposa realitzar una **avaluació final, per a poder valorar la guia i les activitats en el seu conjunt**. Es tracta d'una última sessió, amb el mateix format que les activitats anteriors, on els participants, a través d'una dinàmica, puguin expressar la seva opinió, les seves inquietuds, allò que els ha agradat i allò que no els ha agradat. També és un espai per valorar el procés personal que s'ha viscut al llarg de les diverses activitats, i per concloure amb els aprenentatges que s'han anat desenvolupant. A més, és també una forma qualitativa per reflexionar sobre els processos de canvi personals que s'han donat.

A continuació es poden trobar, en primer lloc, el qüestionari d'avaluació de cada activitat, i en segon lloc, l'activitat d'avaluació final. Cal afegir que les dues propostes són totalment flexibles i es poden adaptar al grup segons convingui, per obtenir la informació necessària i enriquidora

7. 1. Qüestionari d'avaluació de les activitats

Aquest qüestionari serveix per valorar l'activitat que s'ha realitzat de la guia). Marca “ m'agrada” o “ m'agrada” en relació al què t'hagi semblat l'activitat. Si vols, pots afegir un comentari al costat de cada ítem d'avaluació, per tal de poder afegir aquells aspectes que vulguis destacar, tant positiva com negativament.

Nom de l'activitat: Data:			Comentaris a afegir
1.M'ha agradat l'activitat d'avui			
2.Els temps de l'activitat ha estat l'adequat			
3.La dinàmica realitzada ha estat útil			
4. L'activitat proposada m'ha fet pensar i reflexionar			
5. Em sembla interessant el tema que s'ha tractat			
6. M'he sentit còmode a l'hora de participar en la dinàmica			
7. Canviaries alguna cosa de l'activitat realitzada?			
8. Hi ha algun aspecte que no t'ha agradat?			

7.2 Dinàmica d'avaluació final

Dinàmica de la diana

Objectius:

- Avaluar el desenvolupament de les activitats de la guia en el seu conjunt.
- Expressar la pròpia opinió sobre la guia didàctica i la seva aplicació.
- Valorar el procés de reflexió i aprenentatge personal que s'ha dut a terme a través de la guia.

Durada:

Una hora aproximadament.

Participants:

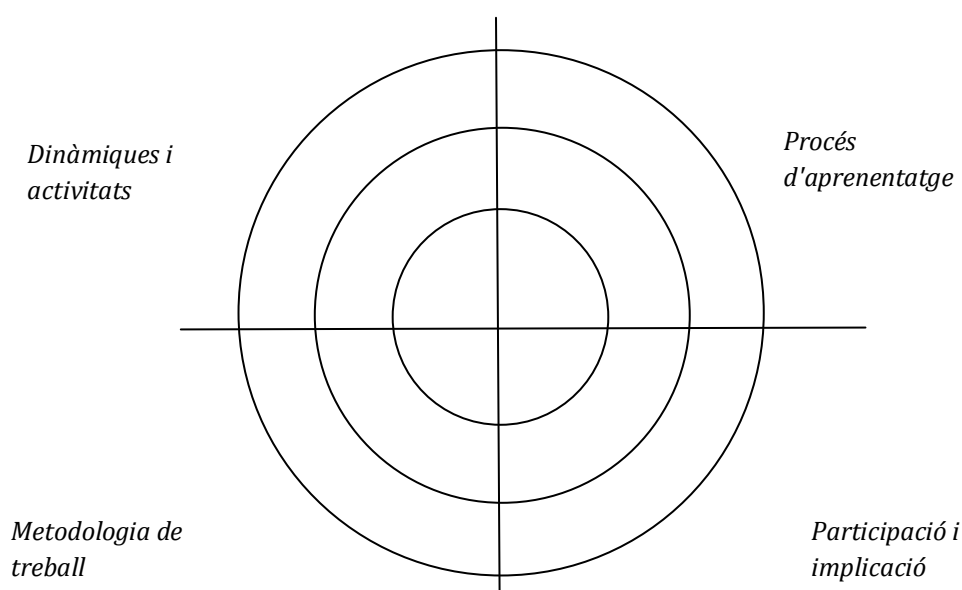
Tot el grup de manera conjunta.

Material:

- Una pissarra i guixos
- *Post-its* de quatre colors diferents

Desenvolupament:

Es dibuixa a la pissarra una diana, amb diferents compartiments, de la següent manera:

Després, es repartiran als participants 4 *posts-its* de 4 colors diferents. Cada paper anirà associat a un dels aspectes de valoració apuntats a la pissarra, és a dir, dinàmiques i activitats, procés d'aprenentatge, metodologia de treball i participació i implicació. Es tracta de que cadascú escrigui en cada *post-it* la seva opinió respecte a l'aspecte pertinent. A mesura que els participants vagin acabant, s'aniran aixecant i col·locaran els *post-its* a la pissarra, de manera que quedin ordenats per aspectes de valoració. A més a més, els *post-its* s'enganxaran també en funció de si la valoració és positiva o negativa. Si es tracta d'una valoració positiva, s'enganxarà tocant el centre de la diana, i com més negativa sigui, s'enganxarà més allunyada del centre.

Un cop tots i totes hagin enganxat els *post-its* a la diana, s'obtindrà una visió global de les valoracions, on s'observarà si predominen més les opinions positives o negatives. Després, s'obrirà un torn de debat per a que els participants pugui anar comentant i expressant les seves opinions. D'aquesta manera també es podran comentar altres aspectes que no estaven escrits a la pissarra, donant especial rellevància al procés personal de cadascú. Per això, es poden utilitzar les següents preguntes com a guia:

- Quins aprenentatges he fet?
- Sóc el mateix o la mateixa després d'haver viscut aquest procés?
- He canviat? Què ha canviat dins meu?
- Què he canviat de la meua manera de pensar?

Aquesta dinàmica permet dur a terme una avaluació participativa, utilitzant una estratègia molt visual, que permet conèixer la opinió dels participants respecte diversos aspectes de la guia didàctica. D'aquesta manera, tothom pot expressar la seva opinió i compartir la seva valoració amb la resta del grup.

5. Documents de suport a les activitats

5.1 Activitat 1

GÈNERE

SEXE

SEXUALITAT

SEXISME

**VIOLÈNCIA
DE GÈNERE**

**VIOLÈNCIA
SEXUAL**

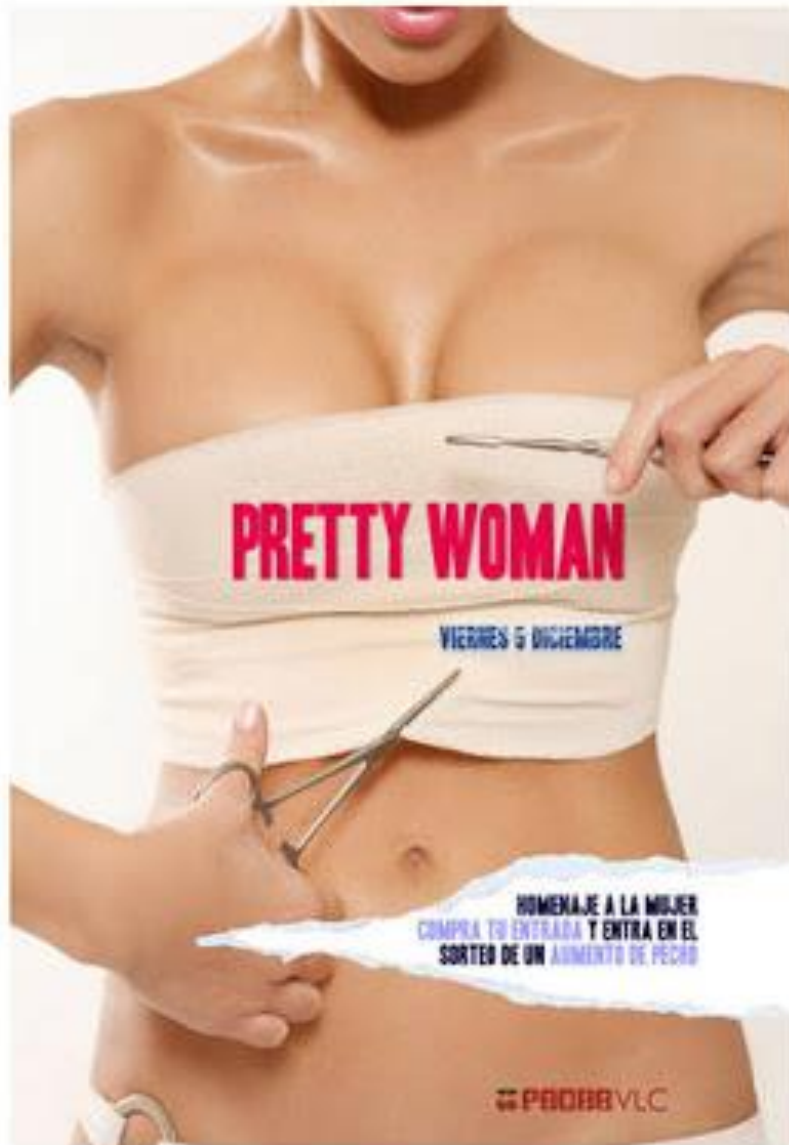
**AGRESSIÓ
SEXISTA**

**AGRESSIÓ
SEXUAL**

**ASSATJAMENT
SEXUAL**

VIOLACIÓ

5.2 Activitat 2

SÁBADO 23 DE MARZO
DISCOTECA DIVIN PRESENTA

Chicos
noche de

DE 1 A 3 SOLO PODRÁN ENTRAR A LA SALA ELLOS
SHOW ERÓTICO O STREAPTEASE | GOGOS | ...SORPRESA FINAL..

FACEBOOK.COM/DISCOTECADIVIN | TWITTER.COM/DISCOTECADIVIN | YOUTUBE.COM/NANOOEJAY

ENTRADA DE CHICOS DE 1 A 3 GRATIS
A PARTIR DE LAS 3 ENTRADA PARA CHICOS Y CHICAS 5€ CON COPA

POLÍGONO INDUSTRIAL SALINETAS · 03610 PETRER (ALICANTE) · JUNTO AUTOVIA A-31

NEW
MALALTS
DE FESTA
BEACH PARTY

DIJOURS
5 DES

NOIES GRATIS 1:30 H.
o 2 COPES 12 €
NOIS 2 COPES 12 € 1:30 H.
APUNTANT-TE PER LLISTA VIP

PONT DE LA PURÍSSIMA, MALALTS A TOPE

C/ DEL COURE 9 CORNELLÀ - SORTIDA 15 RONDA DE DALT - L1 METRO AV CARRILET

Nick
HAVANNA

Chupa Y Calla

CHUPA Y CALLA

JUEVES 2 DE FEBRERO 2012

VEN A DISFRUTAR CON NOSOTROS, NICK HAVANNA TE PRESENTA LA NOCHE MÁS DULCE DE BARCELONA: REGALOS PARA TODOS LOS ASISTENTES!
(LOS JUEVES SON NICK HAVANNA!)

ENTRADA POR LISTA:
GRATIS 0 10€ 3 COPAS HASTA LAS 22:00, LUEGO 10€ 1 COPA 0 10€ 3 COPAS

www.chupaycalla.com [chupaycalla](https://www.facebook.com/chupaycalla/)

C/ ROSELLÓN 208 - BARCELONA | ENTRE BALMES Y FERRERAS CATALUNYA

THE STUDY CLUB
STUDY HARD - PARTY HARD

Cocktails!!
Sorpresas!
Chin Chin
Chupitos

white loungeclub
C/ Josep de la Borja 19

Chupitos
shot o'clock " every full hour
between 2 am to 5 am" !
Todos los jueves!

ENTRADA + COCKTAIL **2€**

LAS CHICAS QUE VENGAN VESTIDAS
DE COLEGIALA TIENEN UNA COPA GRATIS

LBA
Ladies Bar
Presenta

Open Bar

Ladies Night

SAB 14 ABRIL

Tragos gratis
toda la noche

Vodka, Baylies
Cuba libre y Cerveza

18+ mingle
21+ jingle

Naughty LIST 18+

Friday | 12.05.2008

PROLIFIC presents the pre-launch
of prodigy 18+ events at
ABYSS NIGHT CLUB

IN THE MIX WITH
DJ LUCKY
DJ KLEEN
DJ TEDDY ROCKSPIN

prodigy VEX BREEZY EXCURSION RAEI

SUBASTAN SOLTERAS

*Si estás soltera subástate...
Si estás soltero puja!!*

Sábado 25 Abril
18:00 h. - 8 €

Se subastan solteras!

FLASHBACK
Party

SABADO 16 DE MAYO

MIX 80'S: DJ JORGE PINTO & DJ ROBERT RAMIREZ
INVITADOS: DJ FRANKLIN POZO (STYX DISCO) · DJ JUANK (MAGNETO DISCO CLUB)

ANIMACION: WHILLAN TORRES

OTRO EVENTO DE MIX 80'S

COVER \$6.00

AV. GENERAL ENRIQUEZ 27-84 Y LA CONCORDIA · DAMAS ENTRAN GRATIS HASTA 10PM

AD by: www.nosadvertising.com

5.3 Activitat 5

Dos detenidos por agredir sexualmente a una joven en una discoteca de Sevilla

EFE /Sevilla / 18/03/2016 16:05

Agentes de la Policía Nacional han detenido en Sevilla a dos jóvenes de 21 y 22 años por agredir sexualmente a una chica, de nacionalidad estadounidense, en el exterior de la discoteca en la que acababan de conocerse, según ha informado la Policía en una nota de prensa.

Los hechos ocurrieron en la madrugada del pasado 26 de febrero, cuando los dos agresores conocieron a la joven en el local y, tras ganarse su confianza, la engañaron para que les acompañara fuera de la discoteca y la llevaron hasta un lugar apartado donde no pudiera demandar ayuda. Una vez allí, según la nota policial, ambos jóvenes comenzaron a intimidar a la chica hasta "anular su voluntad" y obligarla a mantener relaciones sexuales con ellos, para lo cual llegaron incluso a ejercer violencia sobre ella para después abandonarla en el lugar. Cuando sus agresores se marcharon, la chica comenzó a llorar pidiendo ayuda hasta que un vigilante de seguridad que prestaba servicio en un edificio cercano acudió a atenderla y avisó a la Policía, que la trasladó a comisaría y le prestaron asistencia médica.

Tras interponer la joven la denuncia, se puso en marcha una investigación en la que los agentes analizaron las aportaciones de algunos testigos que se encontraban tanto en el interior del local como en sus inmediaciones y que la habían visto en compañía de los dos varones, lo que permitió la identificación de estos. Una vez identificados y con las pruebas obtenidas por los investigadores, se estableció un dispositivo policial que permitió la detención de ambos por un delito de agresión sexual y otro de robo con violencia e intimidación, ya que también sustrajeron el teléfono móvil a la víctima. Los dos arrestados, que carecían de antecedentes policiales, fueron puestos a disposición de la autoridad judicial. El teléfono móvil sustraído fue recuperado y devuelto a la víctima en el marco de una investigación culminada por el Servicio de Atención a la Mujer (SAM) de la Brigada Provincial de Policía Judicial de Sevilla.

Publica : El Mundo (disponible a <http://www.elmundo.es/andalucia/sevilla/2016/03/18/56ec1920ca4741535e8b4613.html>)

Las fiestas de San Fermín ponen a prueba el "rechazo social" a la violencia sexista

05.07.2015 | actualización 16h35 | SÍLVIA QUÍLEZ

"Si algún hombre se atreve a meterse con una mujer que va sola por la calle va a encontrarse un rechazo social que antes no existía", explica Teresa Sáez, de la asociación Andrea, orgullosa de la lucha que hace 25 años emprendieron colectivos de mujeres de Pamplona que ahora trabajan codo a codo junto al ayuntamiento contra las agresiones sexistas en San Fermín. "Esta violencia se da todo el año y se acrecienta en sanfermines porque se ha ido divulgando la idea de que todo vale", denuncia Teresa Zabalegui, de la Plataforma de Mujeres contra la violencia sexista.

La campaña del Ayuntamiento de Pamplona "Por unas fiestas libres de agresiones sexistas" busca movilizar la respuesta ciudadana para que las mujeres puedan disfrutar de un espacio seguro para divertirse, dos años después de que se difundieran las imágenes de abusos a mujeres en el chupinazo y dejaran en evidencia el problema. "Es algo que hace 10 años solo preocupaba a colectivos de igualdad y ha pasado a ser considerado social e institucionalmente", asegura Teresa Sáez. A la vigilancia social activa que busca la campaña contra la violencia sexista en San Fermín se suma a la atención especial que por segundo año va a prestar el dispositivo policial de 3.350 agentes de la Policía Nacional, Foral y Municipal sobre los comportamientos sexistas y una mejor iluminación en zonas "conflictivas" de la ciudad para evitar las agresiones.

Una de las novedades en esta nueva edición de la campaña es que los ciudadanos podrán advertir de agresiones de baja intensidad, las menos graves, en una caseta ubicada en la plaza del Castillo atendida por profesionales con formación en igualdad. Esas incidencias que se recojan tendrán solo carácter informativo, pero servirán para tener conocimiento de la situación y permitirán a las mujeres que sufran una agresión, sea del nivel que sea, dejar constancia de ello. También el bando municipal de las fiestas de San Fermín llama este año a la ciudadanía a adoptar una actitud activa ante cualquier agresión contra las mujeres y recuerda que el ayuntamiento está comprometido por segundo año con la campaña.

El número de denuncias por agresiones sexuales en los sanfermines no ha sufrido grandes variaciones en los últimos años: cinco en 2014, diez en 2013 y seis el año anterior, según datos del Instituto Navarro para la Familia y la Igualdad (INAFI). Sin embargo, el cómputo global de las denuncias presentadas en municipios navarros en el periodo de fiestas, de junio a septiembre, casi se dobló con 55 denuncias 2014, frente a las 38 de 2012 y 2013.

La "cercanía social" contra la violencia

La directora gerente del INAFI, Teresa Nagore, interpreta este aumento de las denuncias como algo positivo, una señal de la concienciación ciudadana y de que cualquier tocamiento a una mujer en contra de su voluntad "es una agresión sexual y no existe el derecho de nadie" a hacerlo.

"Cuando una mujer dice no es no y el hecho de que un hombre esté eufórico porque ha bebido no le impide ser consciente de que tiene que respetar la decisión de la mujer", añade Zabalegui.

La responsable del INAFI también atribuye el incremento de las denuncias al fruto de la adhesión de 82 ayuntamientos navarros, entre ellos el de Pamplona, a la iniciativa contra la violencia de género en las fiestas impulsada por el instituto en 2005. Sin embargo, el cambio más profundo en la sociedad pamplonesa se había empezado a fraguar muchos años antes. "Antes era difícil hablar de agresiones, la fiesta era prácticamente de hombres", dice Teresa Sáez. Hace 25 años, explica, las mujeres empezaron a participar en las fiestas y se encontraron con "una resistencia a estar en las calles, en las peñas y para que todas las personas puedan disfrutar por igual es necesario respetarlas, respetar siempre los deseos de la otra parte cuando alguien dice que no".

Uno de los puntos de inflexión en la ciudad fue el caso de Nagore Laffage, la joven irunesa de años que murió estrangulada en un piso de Pamplona el 7 de julio de 2008, tras resistirse a tener relaciones con un hombre que después fue condenado a 12 años y medio de prisión por homicidio. Desde entonces, "cada año hemos incorporado una cosa nueva a las campañas contra la violencia", explica Teresa Sáez, "a partir de ahí hay una cercanía social" a la lucha contra la violencia de género. Un ejemplo de esa concienciación ciudadana lo dio la propia Federación de Peñas de Pamplona hace dos meses, cuando denunció ante el Ayuntamiento el eslogan utilizado por un operador turístico de Almería que publicitaba los sanfermines con un sujetador y la fotografía de una multitud intentando tocar los pechos a una joven.

La denuncia hace posible el cambio

La delegada del Gobierno en Navarra, Carmen Alba, señala la "especial importancia de denunciar tras sufrir una agresión sexual para que la policía pueda actuar al respecto" y recuerda que la detención de dos agresores el año pasado fue posible gracias a las denuncias presentadas.

Pese a todos los logros alcanzados, las asociaciones de mujeres de Pamplona son conscientes de que la violencia no se erradica por poner en marcha una serie de medidas en las fiestas porque se trata de "un problema de educación", que debería tratarse en conjunto, desde los centros escolares y las universidades. La Delegación del Gobierno en Navarra recuerda que existe un número especializado en violencia de género, el 016, que atiende en 51 idiomas y que cuenta con aplicación especial para personas con discapacidad auditiva o del habla. Además, los colectivos sociales de Pamplona disponen de un teléfono de iniciativa ciudadana de denuncia social de agresiones sexistas, el 699 687 687.

Publica: Radio Televisión Española (disponible a : <http://www.rtve.es/noticias/20150705/fiestas-sanfermin-ponen-prueba-rechazo-social-violencia-sexista/1172800.shtml>)

Agredida sexualmente una joven de 19 años durante las fiestas de San Fermín

- Los amigos del agresor presenciaron el ataque sexual y se "rieron", según ha denunciado Gora Iruña
- Ocurrió la noche del 9 al 10 de julio en los baños de un local de Pamplona

13/07/2015 12:42 | Actualizado a 14/07/2015 10:38|

Barcelona. (Redacción / Ep).- Una joven de 19 años ha sido víctima de una agresión sexual durante las fiestas de San Fermín en Pamplona, según han denunciado la Plataforma de Mujeres contra la Violencia Sexista y el colectivo Gora Iruña!, que han convocado este lunes una concentración de repulsa por estos hechos a las 20 horas en la Plaza del Ayuntamiento. Además, de doce a doce y media de la noche, algunos locales permanecerán sin música para rechazar esta agresión.

La agresión tuvo lugar presuntamente la noche del 9 al 10 de julio en un local de Pamplona. En un comunicado, ambos colectivos han explicado que la agresión sexista fue de "alta intensidad" y que la víctima fue una chica de 19 años a la que "agredieron en los baños de un local" del Casco Viejo de la capital navarra. La joven ha denunciado los hechos ante la policía, que investiga lo ocurrido. Según ha expuesto la Plataforma de Mujeres contra la Violencia Sexista y el colectivo 'Gora Iruña!', "hay más de un agresor, ya que aunque fue uno el que metió a la chica al baño, los demás estaban fuera sabiendo lo que estaba pasando, lo permitieron y estaban riéndose de la situación". Además, ambas organizaciones han puesto en valor la "actitud activa" de dos amigos de la joven, que "acudieron al baño y forzaron la puerta, consiguiendo sacarle de allí".

La Plataforma de Mujeres contra la Violencia Sexista y 'Gora Iruña' han advertido de que también tienen constancia de "otras agresiones sexistas de menor intensidad" durante las fiestas de San Fermín, que "han sido denunciadas tanto policial como socialmente". Ante este tipo de situaciones, ambos colectivos han expresado "todo" su apoyo a las mujeres que han sufrido cualquier tipo de agresión sexista durante los Sanfermines y les ha animado a denunciar este tipo de hechos. "Llevamos muchos años soportando que se vendan estas fiestas con la frase de 'en Sanfermines todo vale'. Pues que nos oigan bien, en Sanfermines, como en cualquier otra fiesta, no todo vale. Cuando una mujer dice no, es no, da igual en qué condiciones esté y qué situación sea", han reivindicado.

Publica : La Vanguardia (disponible a <http://www.lavanguardia.com/sucesos/20150713/54433881653/violada-joven-san-fermin-2015.html>)

Diversos col·lectius de barri posen en pràctica un protocol contra les agressions sexistes durant les festes majors

Els col·lectius volen aconseguir que l'oci estigui lliure de violències. De cara al futur, també volen traslladar la perspectiva de gènere a la programació de les festes

Quotidianament, a Barcelona, persones amb diverses orientacions sexuals se senten agredides o intimidades per gent que té actituds sexistes. Caminar pel carrer i sentir mirades obscenes clavades sobre el clatell, creuar un pas de vianants i sentir un xiulet o un “Guapa!”. Arribar a casa emprenyada per sentir-se com un objecte sexual ha esdevingut una cosa normal a Barcelona. En el cas de les festes del Poble-sec, Carla Alsina, del col·lectiu de Dones, Lesbianes i Trans de La Base, explica que “les agressions sexuals es diferencien entre físiques i verbals i poden anar des de xiular o llançar un *piropo* fins a un tocament no consentit”. Aquesta realitat ha fet que molts col·lectius s'organitzin per lluitar perquè això no succeeixi. Ara que arriba l'estiu, les festes majors són un escenari clau per aquesta lluita. “Durant les festes, hi ha molta violència sexista invisibilitzada”, expliquen integrants del col·lectiu feminista La Trama de Sants. “El més freqüent són els *bavosejos*, la invasió de l'espai”, afegeixen, i Alsina matisa: “En el context de les festes, les agressions sovint es vinculen amb el consum d'alcohol o altres substàncies”.

Per evitar aquestes agressions, diferents col·lectius van començar a treballar a barris com Gràcia, Sants o el Poble-sec i a ciutats com Sabadell. La Clara, de l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia, relata que van començar a treballar les agressions sexistes als espais de festa fa tres estius, just quan hi va haver el *boom* mediàtic arran de les agressions en el marc de San Fermin. El primer any, ho van fer mitjançant cartells. L'any següent, però, van fer una campanya comunicativa més forta i van dissenyar un protocol de prevenció i actuació. La part de prevenció es fa, sobretot, mitjançant la difusió: fulls volants, cartells o falques de ràdio que sonen entre les cançons als espais d'oci. “Pensem que parlar d'agressions és prevenir-les”, explica Alsina en una entrevista on parla de com el seu col·lectiu s'ha plantejat implementar una campanya i un protocol a la propera festa major del Poble-sec. “Parlar de què és una agressió, quins límits posem o què és el consentiment”, concreta. Les integrants de La Trama remarquen que, durant la darrera festa major de Sants, la intenció també era “mostrar el rebuig cap a la violència masclista o homòfoba com a gent organitzadora, com a barri”.

Festes majors: espais lliures d'agressions sexistes

A Sants, ja fa dos anys que s'impulsa una campanya contra les agressions durant la festa major. Les integrants de La Trama expliquen que tot va començar quan els col·lectius feministes van fer una proposta als col·lectius del barri, que van acceptar la idea. Una de les eines més noves que van aplicar va ser penjar cartells amb un telèfon de contacte per poder atendre les persones que haguessin patit agressions durant la festa major. “La idea era preguntar què necessitaven, què volien per sentir-se a gust”, expliquen. La resposta davant les trucades variava: “En alguns casos, escoltant la persona agredida ja hi havia prou, però, en d'altres, es van dur a terme expulsions de la persona agressora de l'espai d'oci, sempre d'acord amb les necessitats de la persona agredida”, relaten. “No volem reproduir la història que fa que les dones, gais i trans siguin les que acaben abandonant la festa”, conclouen.

En el context barceloní, un dels col·lectius pioners a l'hora de treballar perquè això fos possible va ser l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia. La Clara explica que cada any van una mica més lluny: “El segon any, es va redactar una proposta de protocol contra les agressions sexistes a les festes majors, molt contextualitzat a l'espai on participem, que és la plaça del Raspall”. Aquest col·lectiu ha tingut molt en compte que, en el cas de la festa major graciencina, cada espai, carrer o plaça viu una realitat diferent. Per això, l'any passat van començar a proposar dinàmiques de reflexió i prevenció sobre el tema i van convidar diferents col·lectius afins a participar-hi. Aquest any, però, el procés s'ha ampliat a molts més carrers i places, a les quals s'han ofert eines de reflexió, el material que ja tenien i el protocol. “La idea és conscienciar els diferents col·lectius i espais i fer que, a partir de la seva experiència, del seu context, sorgeixin idees noves”, afirma. “Hi haurà coses que podrem fer juntes i d'altres que cada col·lectiu farà a la seva manera”, confessa.

Els protocols, una eina per mantenir l'espai de seguretat

En el cas del Poble-sec, la idea de fer una campanya i un protocol contra les agressions sexistes i aplicar-lo a la festa major va sorgir en un sopar de *baseres* –noies que conformen l'Ateneu Popular La Base– aquest mateix any. Des de llavors, es va crear una comissió que va estudiar i redactar el document i va contactar amb diferents entitats. Inspirades en altres protocols, el document parla de com prevenir agressions i com actuar en cas que es produeixin. “Volem fer extensiu el protocol, que hi hagi un *curro* de corresponsabilitzar-se, no sols signar un protocol i un manifest, sinó fer tallers i pensar-ho juntes”, matisa Alsina.

Són molts els col·lectius que han treballat en el disseny i l'elaboració de protocols contra agressions sexistes. Cadascun d'ells presenta trets particulars, depenent de l'espai i l'entorn des d'on s'hagin pensat. La majoria, però, contempen una part d'actuació o resposta davant alguna agressió. Aquest aspecte es pot desenvolupar de diferents maneres, però, en tots els casos es contempla tant la via del diàleg amb la persona agressora com la seva expulsió de l'espai d'oci, depenent de la circumstància. Des

de l'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia, per exemple, diferencien tres tipus d'agressió: assetjament, agressió física sense força i agressió física amb força. En el cas de les dues primeres, es prioritza el diàleg amb la persona agressora. Si el seu comportament és reincident o es produeix una agressió física amb força, l'expulsió és directa. "Nosaltres proposem que l'expulsió la facin efectiva les noies perquè, a vegades, s'hi han posat nois i hi ha acabat havent violència entre ells". Alsina, del barri del Poble-sec, concreta que és molt important tenir en compte "el consentiment de la persona afectada" durant el procés de resposta. I matisa: "Mai no passarem per sobre d'aquesta persona i actuarem quan ella ho vegi necessari i doni el consentiment".

També cal mencionar que, actualment, existeix un protocol elaborat per Justa Revolta, de Sabadell; una guia on es parla de com prevenir, detectar i abordar les violències masclistes. Els seus punts més forts són que, a més de ser un document amb molta profunditat, no només contempla les agressions en espais de festa, sinó també dins els moviments socials.

L'oci sense agressions de cara al futur

L'Assemblea de Dones Feministes de Gràcia valora molt positivament el procés de treball amb nous col·lectius. "Això ens fa pensar que és una cosa que preocupa la gent", afirmen. Per a elles, és important que cada col·lectiu tingui un espai per pensar com es plantegen les festes i com les viuen. En resum: "Fer que les festes siguin espais més igualitaris".

De cara al futur, Alsina explica que, al Poble-sec, els agradaria traslladar la perspectiva de gènere en la programació de l'any vinent. "Aquest any no hem tingut temps", admet. "Per nosaltres, és important que això no es quedi aquí", afegeix la Carla, que explica que, de cara a altres anys, es plantegen "poder fixar-se no només en les agressions sexistes, sinó també en les agressions discriminatòries: racisme, diversitat funcional o sexualitats dissidents". Tot un repte de cara a aquesta temporada de festes majors... i les que vindran.

Publica : La Directa (disponible a <https://directa.cat/actualitat/diversos-collectius-de-barri-poseden-en-practica-un-protocol-contra-agresions-sexistes>)

5.4 Activitat 6

És divendres a la nit. La colla, com de costum, ha quedat per sortir. Abans d'entrar a la discoteca, han quedat al bar de sempre per prendre alguna cosa. Poc a poc van arribant tots i totes. La nit comença a anir-se, així que decideixen entrar a la discoteca. L'entrada és gratuïta fins la 1.30h, però els nois han de pagar 7 € si volen entrar. La Núria, al veure-ho, es queixa d'aquest fet, ja que creu que d'aquesta manera estan utilitzant a les noies com a producte sexual i de reclam per als nois. L'Eloi li diu que no es queixi tant, que ella almenys no haurà de pagar. Un cop a dins, comencen a ballar al ritme de la música.

Al cap d'una estona, s'acosten a ballar dos nois on estan la Raquel, la Marta i la Júlia. Al principi els fa gràcia, però al cap d'una estona se'n cansen, i els demanen que les deixin tranquil·la. Ells no marxen, sinó al contrari, s'acosten més a elles i els insisteixen en què ballin amb ells. Al cap d'una bona estona així, finalment, la Júlia, ara ja molt molesta, els diu que se'n vagi, de manera molt més agressiva, i per sort, aquesta vegada li fan cas. Alguns dels amics li recomanen que es calmi, que no cal posar-se així i "*liar-la*" d'aquesta manera. " Tampoc n'hi ha per tant, ja se sap que passa quan es surt de festa"; li diuen.

La nit segueix avançant. La Lídia fa estona que mira a l'Oriol. Li comenta a la Núria que fa temps que li agrada, però no s'atreveix a donar el primer. La Núria li diu que es llenci, sense por, però la Lídia finalment prefereix esperar que sigui ell qui prengui la iniciativa.

Anar al lavabo suposa tot una aventura per la Mireia, ha de creuar la discoteca sencera. Pel camí, se li insinuen diversos nois, rep forces *piropos* i fins tot nota com algú li toca al cul, tot i que no aconsegueix veure qui és. Quan torna, tot indignada, ho comenta als de la colla. L'Adrià li dona suport, diu que les noies han d'aguantar moltes més coses quan surten de festa que no pas ells, en canvi, alguns altres la tracten d'exagerada i paranoica, diuen que són coses que passen quan la gent beu més del compte.

Queda poca estona perquè tanqui el local. La Marta porta una bona estona ballant amb un noi. Sembla que s'ho estan passant molt bé. Ell li proposa d'acabar la nit a casa seva, però la Marta li diu que prefereix anar a esmorzar amb els seus amics. Després d'insistir-li unes quantes vegades, i ella repetir-li ben clar que no vol marxar amb ell, el noi s'enfada i li retreu d'haver estat ballant amb ell una bona estona si ens el fons no volia res. La Marta decideix que el millor que pot fer es tornar amb els seus amics, mentre el noi li va cridant coses no gaire maques.

Finalment, la colla, decideix acabar la nit amb un bon esmorzar i comentar la jugada. Deu ni dó tot el què ha passat, tenen moltes coses per comentar!

5.5 Activitat 7

GUIÓ 1

Un grup d'amigues està ballant a una discoteca. Un grup de nois s'acosten per ballar amb elles. Tot i que elles els deixen clar que prefereixen ballar soles, els nois segueixen insistint. Finalment, una d'elles s'hi encara i els diu que les estan molestant, i els demana que se'n vagin. Les altres amigues li diuen que es millor no dir res i passar d'ells.

(Quina serà la reacció d'aquesta noia? I la de les amigues? I la dels nois)

GUIÓ 2

Una noia, al sortir d'un bar musical, passa per davant d'un grup de nois. Aquest comencen a cridar-li "piropos" i fer-li bromes respecte el seu cos. Un d'ells s'hi acosta i li acaba tocant el cul.

(Com reaccionarà la noia? i els amics del noi ?)

GUIÓ 3

Un grup d'amics i amigues estan decidint on sortir de festa aquesta nit. Algunes noies es queixen de que sovint, quan surten , han d'aguantar diversos comportaments sexistes (tocaments, "piropos", invasió de l'espai), i que a més, no tenen ganes d'haver-se d'arreglar, aspecte que sovint es reclama en els espais d'oci nocturn. Proposen fer alguna altra cosa. Altres membres del grup els diuen que no exagerin, que almenys elles sovint s'estalvien pagar l'entrada de la discoteca o del bar. (Com es senten aquestes noies? Com acaben solucionant el conflicte?)

GUIÓ 4

Tres amigues es troben. Una d'elles els explica que ahir a la nit va sortir de festa i va patir una agressió sexual per part d'un noi que va conèixer aquella mateixa nit. La va forçar a fer coses que ella no volia. Se sent entre culpable i avergonyida. (Com responen les amigues, que fan davant d'aquest situació? Com es sent la noia?)

GUIÓ 5

Un noi i una noia es coneixen en una discoteca. Ballen durant tota la nit. Ell l'invita a varies copes. Al final de la nit, el noi l'invita a casa seva. Ella no sap què fer, en realitat preferiria marxar amb les seves amigues. D'altra banda, creu que, havent estat ballant tota la nit amb ell, ara no pot fer-se enrere, i finalment, acaba marxant a casa del noi.

(com s'acabarà sentint la noia? I el noi?)

6. Recursos

Per tal de poder desenvolupar les diverses activitats proposades a la guia, cal tenir en compte una sèrie de recursos necessaris, els quals s'exposen a la següent taula:

Recursos	
Humans	<i>És necessari que, com a mínim, hi hagi una persona responsable de preparar, desenvolupar, dinamitzar i avaluar les activitats.</i>
Materials	Material fungible <i>- Fotocòpies dels materials de suport a les activitats. En cada fitxa s'especifica quins documents i quina quantitat són necessàries.</i> <i>- Bolígrafs i paper per escriure (tants com participants siguin)</i>
	Infraestructura <i>- Aula o sala amb prou espais per moure's, col·locar les cadires en cercles, en petits grups... (segons l'activitat).</i> <i>- Cadires (tantes com participants siguin)</i> <i>- Una pissarra. No és del tot imprescindible, però és aconsellable comptar amb un suport per escriure aquells aspectes més destacats que van sorgint a cada activitats.</i>

7. Conclusions generals

L'objectiu principal que pretenia assolir amb el treball de fi de grau era desenvolupar un material didàctic dirigit a professionals de l'àmbit educatiu que permeti treballar amb adolescents la temàtica del sexisme en els espais d'oci nocturn. Un cop finalitzat, puc afirmar, amb satisfacció, que s'ha complert l'objectiu inicial. El resultat de tot el procés ha estat la creació d'un producte destinat als professionals de l'àmbit educatiu, i que es pot aplicar tant en àmbits formals com no formals. Veient la guia "*Sortim de festa?*", em sento satisfeta del procés realitzat i del resultat final, ja que ha estat l'esperat. El desenvolupament de la guia m'han permès posar en marxa els diversos coneixements adquirits a partir del marc teòric, a l'hora d'assentar les bases en què es fonament el recurs, així com també la creativitat, a l'hora de pensar les diferents propostes d'activitat.

A continuació, m'agradaria comentar aquells aspectes més rellevants del treball. En primer lloc, destaca la innovació del treball, ja que gairebé no existeixen recursos educatius destinats a treballar aquesta temàtica en concret. La guia "*Sortim de festa?*" ofereix la possibilitats als joves de poder reflexionar al voltant de les relacions i els comportaments que s'estableixen en els contextos de socialització i relació com són els espais d'oci nocturn. Així doncs, aquest és un dels punts forts i destacables d'aquest treball de fi de grau.

En segon lloc, i en relació al primer punt, la guia presentada fa una petita però important aportació en el camp de l'educació social pel que fa a sensibilització i la prevenció de la violència masclista i sexista. Visibilitzar i poder posar nom a certes actituds, comportaments, dinàmiques establertes, que sovint queden naturalitzades i encobertes és una manera per poder començar a actuar i fer-hi front. D'aquesta manera, la visibilització de les violències quotidianes, és també una manera de prevenir i d'empoderar a les persones per tal de poder fer-hi front. D'aquesta manera, la visibilització del sexisme en els espais d'oci nocturn és un dels altres punts claus d'aquest treball de fi de grau.

En tercer lloc, cal remarcar que la realització de la guia "Sortim de festa?" es basa en unes necessitats sentides. D'una banda, la construcció del marc teòric m'ha permès treballar i profunditzar en aquells aspectes clau de la guia. D'altra banda, s'ha realitzat un diagnòstic a través de la participació d'un grup de nois i noies adolescents. Recollir els testimonis dels joves ha estat una manera de comprobar les necessitats que tenen al voltant de la temàtica plantejada. D'aquesta manera, s'han pogut identificar les necessitats reals i construir la guia a partir d'aquest punt. Així doncs, partint de l'objectiu principal plantejat, i mitjançant la complementació del marc teòric i el diagnòstic he pogut desenvolupar la proposta.

Pel que fa a les limitacions del treball, destaquen alguns aspectes. D'una banda, al tractar-se d'un tema tant concret i tant poc estudiat a nivell formal, m'ha resultat complicat elaborar el marc teòric i poder-me documentar. Hi ha pocs estudis i poca documentació escrita al voltant d'aquest tema, i aquest ha estat un primer element difícil. Tot i així, finalment he pogut arribar a informació interessant i valuosa per a la realització del treball. D'altra banda, la falta de participació de terceres persones i entitats a l'hora de recollir dades han fet que hagués de prendre decisions i adaptar el treball a les circumstàncies, es per això que al llarg de tot el procés el treball s'ha anat transformant i canviant d'aspecte diverses vegades. Tot i així, no ha suposat cap impediment per tirar endavant amb la feina.

Per últim, i en relació a les suggerències i prospectiva, crec que seria interessant poder ampliar la guia amb altres propostes d'activitats, en la mateixa direcció, però ampliant la temàtica a treballar. La guia " *Sortim de festa?* " tracta un tema molt concret, per tant seria enriquidor poder-la emmarcar dins del treball de temàtiques més generals, però que també fossin quotidianes i properes pels adolescents. D'aquesta manera, es podria complementar la guia i el procés de reflexió i aprenentatge de les persones participants seria més ric, més ampli i més profunditzat. Es tractaria doncs de combinar el recurs didàctic presentat amb altres activitats que tractessin la violència de gènere, les relacions abusives, el sexisme, els rols de gènere... És a dir, temàtiques més generals i no tan concretes, que permetessin als adolescents adquirir una visió més àmplia.

8. Difusió i impacte

Pel que fa a la **difusió** de la guia didàctica, es proposen dues vies per tal de donar-la a conèixer. A continuació s'expliquen ambdues propostes.

- **Jornada de presentació:** es realitzarà un acte de presentació, on s'explicarà d'on neix la idea, com funciona la guia, per a què serveix, què permet treballar, com aplicar-la...En aquest acte es convidaran tant entitat socioeducatives com professionals de l'àmbit educatiu, en concret aquells i aquelles que treballin amb adolescents. Es deixarà també un espai per poder parlar sobre la importància de treballar la temàtica plantejada i poder compartir experiències. D'aquesta manera, també és una oportunitat per oferir un espai de trobada entre professionals. La presentació podria tenir lloc a diversos espais, per exemple en centres cívics, en els punts jove de les ciutats... Al finalitzar la jornada es repartiria un exemplar de la guia per a cada entitat. Cal destacar també que a partir d'aquest acte, la difusió seguiria a partir del boca a boca de les persones que haguessin assistit.

- **Xarxes socials:** les xarxes socials tenen un gran impacte de difusió, per això és convenient aprofitar-ho. Es farà una pàgina de *facebook* de la guia didàctica, on les persones que la visitin puguin descarregar la guia de manera gratuïta, per tal de poder-la utilitzar. També servirà com a canal de contacte, per si alguna persones té dubtes sobre com utilitzar la guia, de manera que se li puguin respondre aquests dubtes a través de la pàgina. A més, s'aniran penjant notícies o articles interessants relacionats amb la temàtica que planteja que guia. El fet de que es pugui compartir la pàgina és també un element clau a l'hora de la difusió, ja que permetrà arribar a més persones. La creació d'aquesta pàgina serà prèvia a la jornada de presentació, de manera que també serà un canal per anunciar i difondre l'acte.

En relació a l'**impacte** que pot tenir la guia en el context on s'apliqui, destaquen diferents aspectes. D'una banda, el fet de parlar i reflexionar al voltant de la temàtica del sexisme en els espais d'oci nocturn és una manera de visibilitzar aquesta problemàtica. D'aquesta manera, els adolescents poden anar prenent consciència, ja que cada activitat proporciona diversos elements sobre el què poder

reflexionar i debatre de manera tant individual com col·lectiva. A més, cal destacar que, com ja s'ha comentat anterior, el sexisme que es viu en els contextos festius no es tracta d'una problemàtica aïllada, sinó que és tant sols un punt conseqüència de la violència masclista. Per tant arrel de treballar aquesta temàtica, s'estén el nivell de consciència a la problemàtica en general. Així doncs, un dels impactes més rellevants del recurs presentat és la **prevenció del sexisme i la violència sexual**. D'altra banda, arrel de les diverses activitats que es proposen en la guia, els joves que hi participen troben un espai on **trencar amb els tòpics i estereotips** respecte a la temàtica i que estan tant arrelats. Per últim, el fet de proporcionar eines per identificar els diferents tipus d'agressions i saber com fer-hi front, permet als joves sentir-se reforçats i legitimats per actuar davant d'aquestes situacions i poder-les afrontar. Per tant, la guia didàctica és una eina d'**empoderament** per als nois i les noies davant d'aquests casos.

9. Bibliografia

- ❖ AA.VV. (2015). *Protocol d'actuació contra les agressions sexistes. Festes Majors del Poble Sec*.
- ❖ Duque, E. (2008). *Apreniendo para el amor o para la violencia: las relaciones en las discotecas*. Barcelona: El Roure.
- ❖ Garaigordobil, M.; Aliri, J. (2011). Sexismo hostil y benevolente: relaciones con el autoconcepto, el racismo y la sensibilidad intercultural. *Revista de Psicodidáctica*, 331-350.
- ❖ Gil, E.; Lloret, I. (2007). *La violència de gènere*. Barcelona: UOC.
- ❖ González, J. M^a.; León, A.; Peñalba, M. (2014). *Cómo escribir un trabajo de fin de grado*. Madrid: Síntesis.
- ❖ Llei Orgànica 5/2008, de 24 d'Abril, del *dret de les dones a eradicar la violència masclista*.
Recuperat de <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/5123/969239.pdf>
- ❖ Missé, M. (9 de novembre de 2015). *Observando la noche con gafas feministas: ocio nocturno, drogas y violencia sexual*. Obtingut de Malva: <http://www.fsyc.org/malva>
- ❖ Missé, M. (25 de febrer de 2016). *El alcohol: la droga más presente en las agresiones sexuales en contextos de ocio nocturno*. Obtingut de Malva: <http://www.fsyc.org/malva/>
- ❖ Observatorio cualitativo sobre la relación entre el consumo de drogas y los abusos sexuales en espacios de ocio nocturno. (2015). *Informe técnico*. Recuperat de <https://www.fsyc.org/wp-content/uploads/Informe-Noctambulas-cat.pdf>
- ❖ Organització Mundial de la Salut (2013). *Comprender y abordar la violencia contra las mujeres. Violencia sexual*. Washington: Organización Panamericana de la Salud.

- ❖ Pandora (2004). *Sexualitat, sexisme i joves. Material didàctica per a professorat de secundària*. L'Hospitalet de Llobregat: Joves per la Igualtat i la Solidaritat.
- ❖ Rojas, N. S. (2004). *Cosificación de la mujer en los medios de comunicación impresos en Guatemala*. (Tesis doctoral). Recuperat de http://biblioteca.usac.edu.gt/tesis/16/16_0445.pdf
- ❖ Salomon, M. G. (2006). *Els paranys de l'amor. Materials per treballar la prevenció de relacions abusives amb adolescents i joves*. Barcelona: Octaedro.
- ❖ Sánchez, R. (2014). *La mirada de Michonne. Guia d'autodefensa feminista*. Manresa: Tigre de paper Edicions.
- ❖ Sau, V. (2000). *Diccionario ideológico feminista*. Barcelona: Icaria.
- ❖ Sortzen (2011). *Agresiones sexuales. Cómo se viven, cómo se entienden y cómo se atienden*. Vitoria: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco.
- ❖ Wise, S.; Stanley, L. (1994). *El acoso sexual en la vida cotidiana*. Barcelona: Altaya.
- ❖ Zubieta, E., Beramendi, M., & Sosa, F. (2011). Sexismo ambivalente, estereotipos y valores en el ámbito militar. *Revista de Psicología*, 101-130.

10. Annexos

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Dona*

Edat: *15*

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres :

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

Posar per sobre el sexe contra i
.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és "El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Femení*

Edat: *17*

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols frequentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres:

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

Quan a les noies deixen en deien entre grups a les noies en una discoteca per a que aquesta sigui el producte i ~~amb més~~

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o nola?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

Sí

No

7 Saps què és una agressió sexual?

Sí

No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

Sí

No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

Sí

No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

Sí

No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *féminí*

Edat: *18*

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres :

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

a les noies les deixen entrar gairebé per atraure a més nois

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

(4)

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Dona*

Edat: *17*

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

*Si per exemple, quan a les discoteques deixen
passar les dones grans i les homes menys grans.
I tenen a les dones com un producte.*

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *femení*

Edat: *18*

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres:

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

A les discoteques dones gratis fins tal hora mentre que els homes heuen de pagar. Així omplir el local de dones i que aquestes siguin el producte pels homes

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

Depèn del lloc i de la situació.

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Dona*

Edat: *18*

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres :

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

.....
Atendre a una mic-abusa
.....
beurada. No deixen entrar a una noia si no va vestida
d'alguna manera en raucet.

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: FEMENÍ

Edat: 16

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres:

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

Molts cops les homes per entrar als llocs són
diferents per nois i noies.

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: **F**

Edat: **16**

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres:

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

Que hi hagi wc de nois i de noies i
no un sol wc per tots

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

Sí

No

7 Saps què és una agressió sexual?

Sí

No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

Sí

No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

Sí

No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'àmbient festiu i lúdic d'aquests espais?

Sí

No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

Sí

No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Dona*

Edat: *16*

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

quan les dones paguen més per entrar a algun lloc.

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

10

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: Dona

Edat: 17

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres :

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

Que un home es senti superior a una dona.
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

11

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: Home

Edat: 17

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: Home
Macho Edat: 17

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

Que nois entrin bars i els nois no.

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

13

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe:

Edat:

16

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

~~No~~
.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

174

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *home*

Edat: *16.*

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

A les noies els fan vestis d'una manera més provocativa i amb tacons

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

Sí

No

7 Saps què és una agressió sexual?

Sí

No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

Sí

No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

Sí

No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

Sí

No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

Sí

No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *masculí* Edat: *17*

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres:

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

Qualsevol situació en què es tracta de manera diferent a un sexe de l'altre. En aquest context, el fet de que les consumicions sortin diferent per nois i noies, o el fet de pagar o no l'entrada.

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Home*

Edat: *16*

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

Que sentim les dones
.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

17

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: Home

Edat: 17

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres:

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

Sentir-se per sobre les dones

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

Sí

No

7 Saps què és una agressió sexual?

Sí

No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

Sí

No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

Sí

No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

Sí

No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

Sí

No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: Home

Edat: 16

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres:

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No

19

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: Home

Edat: 49

1. Normalment surts de festa?

- Sí
 No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

- Discoteques
 Bars musicals
 Festes populars (festes majors festes de barri...)
 Espais d'oci nocturn alternatiu
 Altres :

3. Saps què és el sexisme?

- Sí
 No

3.1 Podries posar algun exemple?

.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

- Sí
 No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

- Sí
 No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

Sí

No

7 Saps què és una agressió sexual?

Sí

No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

Sí

No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

Sí

No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'àmbient festiu i lúdic d'aquests espais?

Sí

No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

Sí

No

El sexisme en els espais d'oci nocturn

El qüestionari que es presenta a continuació serveix per dur a terme un treball de fi de grau, el tema del qual és " El sexisme en els espais d'oci nocturn." Moltes gràcies per a la vostra col·laboració.

Sexe: *Home*

Edat: *17*

1. Normalment surts de festa?

Sí

No

2. En cas que la pregunta 1 sigui afirmativa, quins espais d'oci nocturn sols freqüentar? (Pots marcar més d'una casella)

Discoteques

Bars musicals

Festes populars (festes majors festes de barri...)

Espais d'oci nocturn alternatiu

Altres :

3. Saps què és el sexisme?

Sí

No

3.1 Podries posar algun exemple?

.....
.....
.....

4. Creus que en els espais d'oci nocturn es tracta als nois i a les noies de la mateixa manera?

Sí

No

5. En els espais d'oci nocturn, veus comportaments diferenciats per ser noi o noia?

Sí

No

6. Creus que els espais d'oci nocturn són espais lliures de sexisme ?

- Sí
 No

7 Saps què és una agressió sexual?

- Sí
 No

8. Alguna vegada has viscut o presenciat una situació sexista o d'agressió sexual en un espai d'oci nocturn?

- Sí
 No

9. Creus que el consum de drogues (sobretot l'alcohol) pot justificar alguns comportaments sexistes?

- Sí
 No

10. Creus que alguns tipus de comportaments sexistes queden justificats a causa de l'ambient festiu i lúdic d'aquests espais?

- Sí
 No

11. Creus que el sexisme està normalitzat en els espais d'oci nocturn?

- Sí
 No